

HÍRLEVÉL

AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAK EGYESÜLÉSÉNEK NEGYEDÉVES HÍRLEVELE

1

XXIII. ÉVFOLYAM

Az Egyházi Könyvtárak
Egyesülésének negyedéves
hírlevele

A kiadvány változatlan formában és tartalommal szabadon terjeszthető, felhasználható, nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető.

Ez a Mű a Creative Commons Nevezd meg! 4.0 Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően felhasználható.

Lezárva: 2026. március 27.

Főszerkesztő: Laskay Anna

Szerkesztőbizottság: Bácskai-Horváth Hajnalka, Balogh Kriszta, Baranya Péter, Schilde René, dr. Tamási Balázs, Veres Anna Mária, Winkler Anna

Felelős kiadó: Baranya Péter, az Egyházi Könyvtárak Egyesülése elnöke baranya.peter@piarista.hu

A címlapon az MTA Szegedi Területi Bizottság Székházának lépcsőháza. Az épületet 1963 nyarán kapta meg a SZAB elnöksége, amely alkalmas a „tudományos és társadalmi egyesületek, könyvtárak” befogadására.

A hátlapon az egri Főegyházmegyei Könyvtár gyűjteményében található Miskolci-féle missale 1394-ből származó festménye látható. Ez az első magyar eredetű illusztráció, amelynek alkotóját ismeri a művészettörténet. A missale a kép festőjéről, Miskolci Lászlóról kapta nevét.

Fotók: a szerzők, Balogh Ferenc, Csapó Balázs, Dér Csaba, Evangélikus Országos Gyűjtemény, Ferences média, Győri Egyházmegyei Sajtóiroda, Karlinszky Balázs, Kohári Csaba, Márton Gergely, Molnár G. Tamás, Nagy Adri, OSZK, Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár, Sopron Média, Szabó Csaba, Szántó György, Tenczer Boróka, Tima Annamária

Tipográfia, tördelés: Mikáczó Kamilla

Az Egyesülés székhelye: 1092 Budapest, Ráday u. 28.

A szerkesztőség címe: 1052 Budapest, Piarista köz 1.

E-mail: ekeelnokseg@gmail.com

ISSN 2416-0229 (online kiadás)

Tartalomjegyzék

BEKÖSZÖNTŐ

3 | LASKAY ANNA: A könyvtáros, ha szerzővé lesz

KÖNYVTÁR-TUDOMÁNY

5 | DR. DÉR CSABA DEZSŐ – GYŐRI KENDE: Digitális tükör – elemzés az egyházi könyvtárak online kommunikációjáról

KONFERENCIA, SZAKMAI NAP

12 | SCHILDE RENÉ: Szakmai nap a közösségi média szerepéről és az online kommunikáció fontosságáról

ESEMÉNYEK, RENDEZVÉNYEK

16 | HAFNER ZOLTÁN: „Úgy kell rúgni, művészkém!” – Esterházy Péter és mesterei – kiállítás az író születésének 75. évfordulójára

18 | TALLÉR LILI: „A kodikológia magaskiskolája” – kötetbemutató az Akadémián

21 | ÁSVÁNYI ILONA: A pannonhalmi könyvtárban kialakult vis maior helyzetről... és a bogárfertőzés elhárításáról

26 | KISS TAMÁS: „Horvát szívvel – magyar lélekkel”

29 | SZÁSZ ZOLTÁNNÉ, CSORBA ERZSÉBET: Káldi 400 az egri Főegyházmegyei Könyvtárban

30 | BARANYA PÉTER: A Fitz József-klub első rendezvénye

KINCSESTÁR

32 | BALOGH KRISZTA: Miért fontos számunkra Szakonyi József album amicorum?

36 | WINKLER ANNA: Emlékkönyvek a világhálón

KÖNYVTÁROS

38 | BÁCSKAI-HORVÁTH HAJNALKA: Interjú Török Beátával, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Könyvtára vezetőjével

42 | BARANYA PÉTER: Interjú Németh Gáborral, az Országos Széchényi Könyvtár Ciszterci Műemlékkönyvtárának igazgatójával

46 | BÁCSKAI-HORVÁTH HAJNALKA: Interjú Ásványi Ilonával, a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár igazgatójával

49 | BÁCSKAI-HORVÁTH HAJNALKA: Interjú Karlinszky Balázssal, a Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár igazgatójával

KÖNYVÉSZET

52 | LASKAY ANNA: Könyvbemutató a Tittel Pál Könyvtárban.

A Magyar Sion-gondolat építészeti megvalósítása a reformkor kezdetén: Rudnay Sándor hercegprímás

54 | ZÁSZLALICZKY ZSUZSANNA: A selmeci érdemkönyvről egy Petőfi-autográfval Vaderna Gábor: A selmeci érdemkönyv: A selmecebányai Evangélikus Líceumban működő diáktársaság érdemkönyve, 1839-1842 Szövegkiadás

55 | SCHILDE RENÉ: A Dunántúli Református Egyházkerület Jókai kötete. A mi Jókaink: Irodalomtörténeti olvasókönyv Jókai Mór és Pápa város kapcsolatáról

56 | MATUS LÁSZLÓ: Hiánypótló mű a protestáns pátensről. Deák Ágnes – Demmel József – Kertész Botond: Egy hit, két egyház, három nyelv? Egyházi és nemzetiségi küzdelem a magyarországi evangélikus egyházszervezetben, 1859–1867

KITEKINTŐ

57 | Nyitott napok az ELTE Bölcsészettudományi Karának Könyvtár- és Információtudományi Intézetében

58 | Folytatjuk a Szomszédolást!

59 | Részletek a nyári konferenciáról

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése a magyarországi és határon túli magyar egyházi-felekezeti könyvtárak ökumenikus szellemiségű szakmai-érdekképviseleti szervezete. 1994-ben alakult, 1995 őszén jegyezte be hivatalosan a Fővárosi Bíróság. Az Egyesülés legfőbb szerve a közgyűlés. Az ügyeket az elnök, titkár, kamarás, felügyelőbizottság és a tíztagú elnökség intézi. A közgyűlés évente ülésezik, a többnapos összejövetel programjában a közgyűlésen túl tudományos konferencia, szakmai délelőtt, valamint ökumenikus lelki program is szerepel. Az összejöveteleket minden évben más-más felekezet és könyvtár rendezi. Az Egyesülés tagjai az egyházi könyvtárak (intézmények). Az egyesületnek jelenleg 62 tagkönyvtára van, 30 könyvtár szerepel a nyilvános könyvtárak jegyzékén. Az egyesülethez a könyvtárak mellett pártoló tagként magánszemélyek is csatlakozhatnak. Tiszteletbeli tagjaik közé választják azokat a magánszemélyeket, akik az egyházi könyvtárak érdekében vagy tudományos munkásságukban kiemelkedő tevékenységet folytatnak. Az Egyesülés szakmai napokkal, továbbképzésekkel, kiadványokkal igyekszik előmozdítani az egyházi gyűjtemények szakmai munkáját. A külső és belső kommunikáció az évente négyyszer megjelenő EKE Hírlevél, az EKE honlap, az EKE levelezőlista, illetve az EKE Facebook és az UNITAS (Egyházi Könyvtárak Közös Katalógusa és Információs Portálja) segítségével történik. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése 2002 óta tagja a BETH-nek (Bibliothèques Européennes de Théologie), az európai teológiai könyvtárak egyesületének.

A könyvtáros, ha szerzővé lesz

Kezdetben vala a találkozás igénye. Ennek öröméből született a rendszeres szakmai alkalmak rendezése. Majd kialakult a nyári vándorgyűlések programja, s létrejött az EKE Hírlevél. Célja, hogy ily' módon is tudjunk egymásról és közösséget alkossunk. Megosszuk az örömeinket és a kihívásokat. Mint egy családi album nézegetésekor: rácsodálkozunk egymásra, emlékeket idézzünk, elbűszkélkedünk. Kinek, mi jutott éppen!

Könyvtárosi munkánk során sokszor találunk meg olyan feladatokat, amelyekhez végzettségünk vagy eddigi tapasztalataink alapján nem feltétlenül kezdenénk hozzá. S ekkor mutatkozik meg igazán a közösség ereje és az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének lényege! Van kihez fordulnunk, van kire hagyatkozunk, s van kivel összekapaszkodunk. Így leszünk könyvtárosként egy kicsit építésszé, művészettörténésszé, előadóvá, kutatóvá, rendezvényszervezővé... S akár újságíróvá, szerkesztővé, lektorrá.

Tiszteletem az előttem járóknak, köszönetem a jelen közösségének, s reménységem az utánunk jövőkben – ez a legfontosabb, amit egyházi könyvtárosként megtanultam. A több évszázados gyűjtemények megőrzése, feltárása, felmutatása az Isten szolgálatának egy különleges szegmense. Emellett kiváló mutatója kicsinységünknek és egyben a ránk rótt felelősségnek. Ennek szellemében: a közösség erejével, értékeink tudatában, s a jövőbe vetett bizalommal kezdjük meg munkánkat. „Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige.” (Jn 1,1) – így szól a Káldi-féle fordítás, amelynek – ez évben – évfordulóját ünnepeljük. Sokféleségünknek köszönhetően számos ünnepi pillanat, örömteli esemény és jelentős szakmai előrelépés történt intézményeinkben és kollégáink szakmai életében egyaránt.

A tartalmi szerkesztés során újabb és újabb kitüntetések hírére kaptuk, így lett ez a mostani, egy egészen ünnepi szám! Az elismerések origója a könyvtártudomány és a ránk bízott gyűjtemények minél magasabb színvonalú gondozása és megosztása, épp ezért különösen fontos adatokkal bír az egyházi könyvtárak digitális jelenlétét vizsgáló kutatás. Könyvtár-Tudomány

Laskay Anna

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Tittel Pál Könyvtára

rovatunkban a Budapesti Metropolitan Egyetem kulturális marketing szakértőjének tanulmánya szerepel, amely az online tartalmakról való stratégiai gondolkodásra és a szemléletváltás szükségességére irányítja rá a figyelmünket. Ezért is aktuális a közösségi média szerepéről és az online kommunikáció fontosságáról rendezett, januári szakmai napról szóló beszámoló, amelyből számos fontos, ott elhangzott gondolatot közreadunk.

Könyvtáraink életének elmúlt eseményeiből készült válogatásunkban az Evangélikus Országos Gyűjtemény Esterházy Péter és Gitta Különgyűjteményéből rendezett kiállításról és Szoliva Gábrriel *Breviarium notatum Strigoniense saeculi XIII.: Pars sanctoralis* című kötetének bemutatójáról számolunk be. S végigtekintünk a pannonhalmi bogárfertőzés példaértékű kezelésének mozzanatain.

Az újra látogatható bencés gyűjtemény mellett a Draskovich György győri püspök életét és tevékenységét bemutató tárlatot is figyelmükbe ajánljuk. S nem véletlenül tért újra és újra vissza Káldi György neve, hiszen bibliafordításának 400 évfordulója az egeri Főegyházmegyei Könyvtárat máris tettekre sarkallta! Ötleteiket a Hírlevél hasábjain is megosztják. Tagjaink közül vannak olyanok, akik személyesen tapasztalhatták meg, mit jelent a Fitz József névvel fémjelzett klub. Az ott történeteket olvasóink is megtudhatják! Az online és offline világ összebékítése érdekében hoztuk létre érdekességekről szóló Kincsestár rovatunkat, amelynek fókuszában az album amicorum áll. Az emlékkönyvek digitális gyűjteményei, az adatbázisok, s „képtárak” mellett Szakonyi József album amicoruma kerül bemutatásra. Kincseink között azonban nemcsak köteteket tudhatunk! Erre adnak példát kitüntetett kollégáink, Ásványi Ilona, Török Beáta, Karlinszky Balázs és Németh Gábor, akiket egy-egy interjúból ismerhetünk meg még jobban.

A sokszínű beszámoló mellett kötetekre és jövőbeni programokra is ráirányítjuk a figyelmet. Ahogyan nyári vándorgyűlésünk beharangozója is olvasható már! A személyes találkozásig ajánljuk az első negyedév összefoglalóját! Ha valami hiányzik belőle, érdemes tollat ragadni és írni róla! Ahogyan minden elkövetkező szakmai programról, kulturális történésről, közösségi eseményről is! Hiszen közös a szolgálatunk, közös a hivatásunk és közös ügyünk az egyesülés, s annak hírlevele is! A nagyheti várakozásban, a húsvét örömeire készülve, szeretettel,

LASKAY ANNA
főszerkesztő

Digitális tükör – elemzés az egyházi könyvtárak online kommunikációjáról

Absztrakt: Kutatásunkban az Egyházi Könyvtárak Egyesülése tagjainak online felületeit vizsgáltuk meg abból a szempontból, miként jelennek meg a könyvtári intézmények a digitális térben és mennyiben tudják közvetíteni üzeneteiket célcsoportjaik számára. A kutatás során az EKE könyvtáraiból tíz meghatározó intézményt választottunk ki, melyeknek vizsgáltuk a weboldalukat, valamint közösségimédia-plattformjaikat, úgymint Facebook-oldal, Instagram-oldal, YouTube-oldal. A kutatási eredmények ismeretében megállapítható, hogy az egyházi könyvtárak digitális jelenléte alapvető szinten megfelel a digitális kor elvárásainak; ugyanakkor a közösségi média és a videós kommunikáció területén komoly hiányosságok mutatkoznak. A kutatás során használt szempontrendszerek alapján az is látható, hogy az egyházi könyvtárak online kommunikációja jelenleg még a hagyományos, általánosabb és kevésbé a fiatalok által használt platformokra (weboldal, Facebook) épül. A YouTube használata még nem vált általános gyakorlattá, az Instagram területén pedig jelentős elmaradás tapasztalható. Kutatásunk részletes eredményeit és megállapításait az alábbi publikációban mutatjuk be. **Kulcsszó:** marketingkommunikáció, könyvtári marketing, közösségi média, online kommunikáció

Bevezető

Az intézményi láthatóság kulcskérdés a 21. századi könyvtári működésben. A láthatóság nem csupán azt jelenti, hogy a könyvtár fizikailag létezik és rendelkezik gyűjteménnyel, sokkal inkább azt, hogy mennyire van jelen a szakmai és tudományos életben, mennyire érhető el digitálisan, és mennyire tudja bemutatni saját értékeit, küldetését és gyűjteményeinek jelentőségét a társadalom számára. A magyar könyvtári rendszerben az egyházi könyvtárak sajátos csoportot alkotnak. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése (továbbiakban: EKE) 1994-ben jött létre felekezeti hovatartozástól független, ökumenikus szakmai szervezetként, melynek célja az egyházi könyvtárak együttműködésének előmozdítása, közös szakmai álláspontok kialakítása és a tapasztalatcsere biztosítása.

Megalakulása a rendszerváltozást követő társadalmi és kulturális változásokhoz kapcsolódik, amelyek új lehetőséget biztosítottak az egyházi gyűjtemények szakmai megerősödésére és tudományos újrapozicionálására.¹

A korábban háttérbe szorult vagy elszigetelten működő egyházi gyűjtemények ismét integrálódtak a hazai könyvtári rendszerbe, és szervezett formában kezdték képviselni a szakmai érdekeket. A nyilvános státusz vállalása biztos jogi és szakmai keretet adott az egyházi könyvtárak működésének. Az egyházi könyvtárak összetétele igen sokszínű. Vannak kizárólag muzeális állománnyal rendelkező gyűjtemények, amelyek alig vagy egyáltalán nem gyarapodnak, köztük olyanok is, amelyek műemlék teremkönyvtárként működnek.

¹ Ásványi Ilona, *Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének 15 éve különös tekintettel a 2004 és 2009 közötti időszakra*, Pannonhalma, 2009 (EKE-füzetek, 1.), URL: https://eke.hu/sites/default/files/csatolmanyok/2015/45759-eke_fuzetek_1.pdf

Más intézmények a történeti anyag mellett korszerű szakirodalmat is gyűjtenek, így egyszerre látnak el történeti és modern szakkönyvtári feladatokat. Emellett működnek kifejezetten modern teológiai szakirodalmat gyűjtő felsőoktatási könyvtárak, valamint (közép-) iskolai könyvtárak, illetve ezek különböző kombinációi.² Az EKE tagjai között szerepelnek a katolikus egyház, a református egyház, az evangélikus egyház gyűjteményei, az ortodox egyház, az unitárius egyház, a baptista egyház, az adventista egyház, az izraelita felekezet gyűjteményei, s a magyarországi mellett határon túli magyar egyházi könyvtárak.³

Győri Kende

A kutatás célul tűzte ki, az EKE tagjai közül kiválasztott könyvtárak digitális jelenlétének elemzését, kiemelten a webes megjelenést és a közösségi médiában való aktivitást, melyek közül a Facebook-, Instagram-oldalakat és YouTube-csatornát vettük alapul.

Módszertan

Az általunk alkalmazott módszertan egy 2018–2019-ben kisvállalkozások számára készült kutatáson alapul, amely 2021-ben jelent meg a *Vezetéstudomány* című tudományos folyóiratban.⁴ Ezt a kutatást adaptálta és alakította át Dér Cs. Dezső és Szűcs-Kis Alexandra a kulturális intézmények számára,⁵ amit ebben a projektben alkalmaztunk. A tanulmányban tíz könyvtár összehasonlító elemzésére került sor: Egri Főegyházmegyei Könyvtár, Esztergomi Főszékesegyház Könyvtár, Kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár, Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár, Győri Egyházmegyei Gyűjteményi Központ, Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem Könyvtára, Evangélikus Országos Könyvtár, Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday, Gyűjtemény Könyvtára, Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára, Debreceni Református Hittudományi Egyetem Maróthy György Könyvtár. Bár a vizsgált online felületek mindenki számára elérhetők, célunk nem az egyes intézmények értékelése, hanem általános szakmai tanulságok levonása. Ezért az eredményeket összesítve, intézmények megnevezése nélkül mutatjuk be. Vizsgálatunk során a tíz könyvtár nyilvánosan elérhető online felületeit, weboldalukat, Facebook- és Instagram-oldalukat, valamint YouTube-csatornájukat elemeztük, különös tekintettel az ott megjelenő tartalmakra és kommunikációs gyakorlatra. A kutatás 2025. november 1. és december 31. közötti időszakra terjedt ki.

A weboldalak elemzése

A weboldal-elemzés módszertana

A szempontrendszer hatvan kérdésre irányul, hat fő kategóriában és olyanokat érint, mint például a felhasználói élmény, a dizájn, a vizuális tartalom, valamint a kereső motoroknak való megfelelés. A szempontrendszer alapján az értékelést külső szakemberek is el tudják végezni, alapvető tudás birtokában. Az értékelés 0–2 pontos skálán történik.

² ÁSVÁNYI Ilona, „Nyugodt munkával keresve kenyerünket”: Egyházi könyvtárak a pandémia idején, in *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* 29 (2020): 5, 3–18, URL: <https://journals.oszk.hu/3k/article/view/24601/10464>

³ ÁSVÁNYI, 2009, i. m.

⁴ HARSÁNYI Dávid – MÁTÉ Zoltán – ZARÁNDNÉ VÁMOSI Kornélia, *A honlapok értékelésének szempontrendszere*, in *Vezetéstudomány / Budapest Management Review*, 52 (2021): 1., 27–41, <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2021.03>

⁵ DÉR Csaba Dezső – Szűcs-Kis Alexandra, *A világhálón hallgatnak a múzsák? – Hazai múzeumok weboldal- és közösségimédia-kommunikációjának elemzése*, in *Magyar Művészet* 12 (2024): 4, 17–29., URL: <http://www.magyar-muveszet.hu/upload/userfiles/2/publications/202410/pdf/2-d-web2.pdf>

Dr. Dér Csaba Dezső

A kutatás során azt mutatjuk be, hogy a tanulmányban megjelent weboldal- és közösségimédia-szemponrendszernek mennyiben felel meg az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének tíz intézménye. Ahhoz azonban, hogy ezeket értelmezzük, először fel kell tennünk a kérdést: mire jó a weboldal? A digitális felület az intézmény „arca” az online térben: gyakran ez az első kapcsolódási pont az érdeklődők számára. Feladata, hogy világos és hiteles tájékoztatást nyújtson, bizalmat építsen, valamint megjelenítse az egyházi értékeket: a gondosságot, a nyitottságot és a hitelességet. Emellett hidat képez a történeti gyűjtemény és a jelenkori digitális környezet között.

A weboldal-elemzés eredménye

A weboldal elemzések eredményeinek bemutatásakor abból indultunk ki, hogy a vizsgálat alá vont tíz egyházi könyvtár mindegyike rendelkezzen saját honlappal. A 21. században a weboldal már nem pusztán információs felület, hanem az adott intézmény digitális arca a virtuális látogatóknak, az első találkozási pont. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének alapszabálya külön feladatként nevesíti az ismertség növelése érdekében a honlap fejlesztését.⁶ Az eredményeket összesítettük, melynek alapján a megszerzhető 118 pontból a weboldalak átlagosan 82,3 pontot értek el. Legnagyobb pontszámot elért weboldal 96 pont kapott, míg a legkevesebb pontszám 66 volt.

A weboldal-elemzést hat szempont szerint vizsgáltuk. Az *első benyomás*, ahol azt elemeztük, hogy a főoldal milyen érzelmeket kelt bennünk, mennyire struktúrált és átlátható. Ezután vizsgáltuk a *hátteret*, ahol a könyvtárról adott információkat néztük, valamint azt, hogy mennyire egyértelmű a küldetése. Ezt követően a *konkrétumokat* vizsgáltuk, ahol a nyitvatartáshoz, a szolgáltatásokhoz, a katalógushoz való hozzáférést elemeztük. A *tartalomnál* azt néztük, hogy az elérhető anyag a célcsoport számára releváns-e, megfelel-e a célcsoport igényeinek, és hogy az oldal mennyire lényegre törő. Az *UX-felhasználói élmény* szempontjánál az átláthatóságot, a navigációt és a technikai működést értékeltük, végül a *design* vizsgálatok a vizuális arculatot, a képhasználatot, a tipográfiát és az összhatást néztük.

⁶ Egyházi Könyvtárak Egyesülése, *Címtár 2020*, Budapest, 2020, 7, URL: https://eke.hu/sites/default/files/eke-cimtar-2020-5_0.pdf

Összegzés

Összességében megállapítható, hogy az egyházi könyvtárak webes jelenléte stabil alapokon áll. Minden vizsgált intézmény rendelkezik honlappal, és az alapinformációk jellemzően elérhetőek. A továbblépés iránya elsősorban nem a jelenlét megteremtése, hanem annak tudatosabb, stratégiai fejlesztése lehet. A weboldal mint digitális központ akkor tudja igazán betölteni szerepét, ha nem csupán információt közöl, hanem identitást közvetít, kapcsolatot épít és élő, rendszeresen frissített felületként működik. Az elemzés eredményei alapján megállapítható, hogy a vizsgált tíz egyházi könyvtár weboldala szakmailag megalapozott digitális jelenléttel rendelkezik. Valamennyi vizsgált könyvtár elérhető az online térben, a honlapok működőképeseek, strukturáltak, és jellemzően biztosítják az alapvető információkat. Ez önmagában is jelentős kiindulópontot teremt a tudatos, stratégiai alapú digitális fejlesztések számára. A *Weboldal átlagos értékei* című ábra jól érzékelteti az egyes vizsgálati kategóriák teljesítményét. A legmagasabb átlagos értéket a *tartalom* kategória érte el (27/34 pont), ugyanakkor a *konkrétumok* kategóriában mért 9,7/26 pontos átlag volt a legalacsonyabb. A továbblépés iránya elsősorban nem az alapok megteremtése, hanem azok tudatos továbbfejlesztése lehet.

A közösségi médiafelületek elemzése

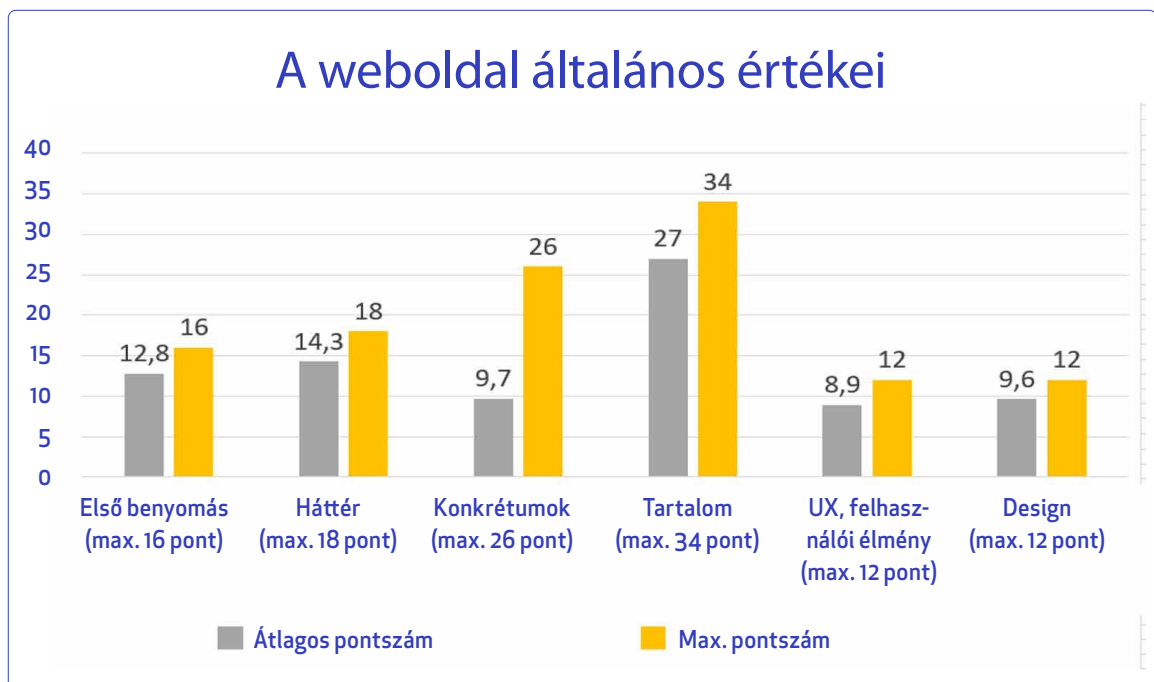
A közösségimédia-elemzés módszertana

A közösségi média elemzéséhez általunk alkalmazott módszertan egy 2020–2021-ben, a magyarországi megyeszékhelyek számára készült kutatáson, illetve tanulmányon nyugszik, amely 2021-ben jelent meg a Selye János Egyetemen tartott tudományos konferencia kötetében.⁷ E publikált sémát használta, aktualizálta és alakította át Dér Csaba Dezső és Szűcs-Kis Alexandra kulturális intézmények számára készített elemzésében.⁸

A szempontrendszer három közösségimédia-platfómot (Facebook, Instagram, YouTube) vizsgál, mindegyikhez 32-32 kérdést rendelve. Ez a szempontrendszer – az előzőekhez hasonlóan – értékeli a tartalmi, a technikai és a dizájn szempontokat, ugyanakkor külön hangsúlyt helyez a közösségi menedzsment elemzésére is.

1

Vizsgált könyvtárak weboldalainak átlagos értékei – kutatás alapján

⁷ Szűcs-Kis Alexandra – PAPP VÁRY Árpád, *Magyar megyeszékhelyek közösségimédia-kommunikációjának elemzése*, in E. Korcsmáros (ed.), *13th International Conference of J. Selye University: Economics Section: Conference Proceedings*, Komarno, 2021, 353–372, <https://doi.org/10.36007/4119.2022.353>

⁸ DÉR Csaba Dezső – Szűcs-Kis Alexandra, 2024, *i. m.*

Facebook-elemzés: eredmények

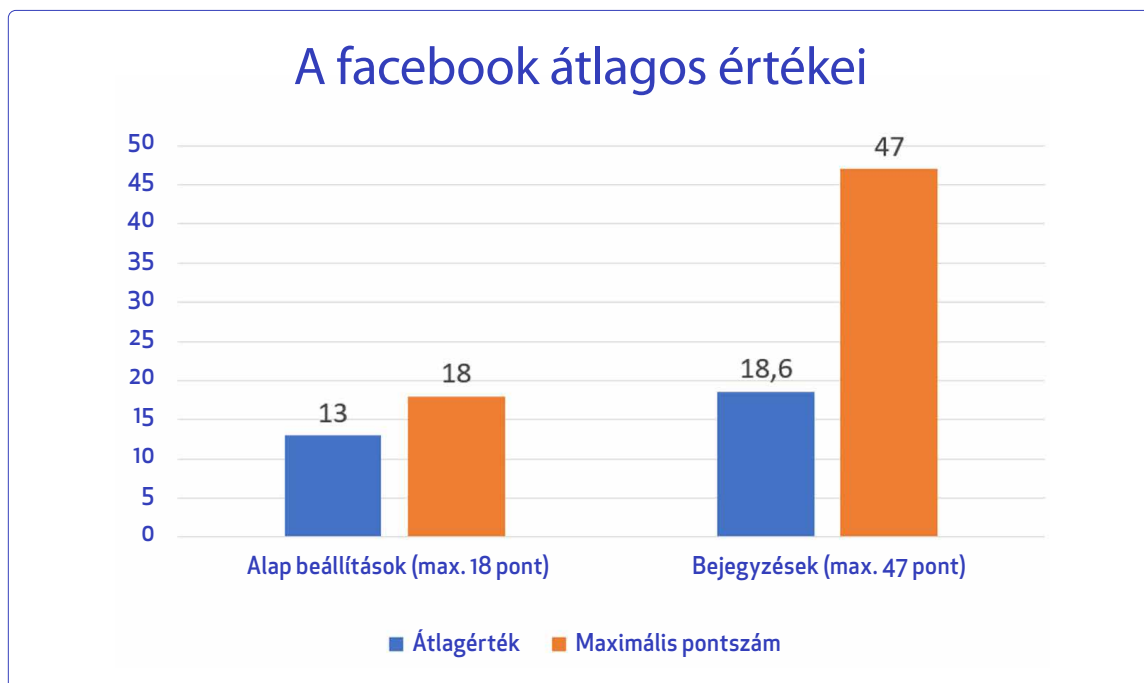
Mire jó a Facebook? A Facebook a folyamatos és személyes kapcsolattartás egyik legfontosabb digitális eszköze. Lehetőséget teremt arra, hogy az intézmények rendszeresen kommunikáljanak közönségükkel, aktuális híreiket, eseményeiket és értékeiket könnyen és gyorsan megosszák. A platform egyaránt szolgál információközlésre, közösségépítésre és párbeszédre is. Megfelelő használata az intézményi kommunikációt személyessé teszi. A vizsgálat során a *Facebook átlagos értékei* című ábra jól mutatja az alapbeállítások és a bejegyzések kategóriáinak teljesítményét.

A vizsgált közösségi oldalak technikai és strukturális alapjai többnyire stabilak, a tartalmi és közösségépítési dimenzióról megállapítható, hogy kevésbé kiaknázott.

A mellékelt grafikon szemlélteti, hogy a vizsgált egyházi könyvtárak Facebook jelenléte nem stratégiai szemléletű. Az alapbeállítások biztos kiindulópontot jelentenek, azonban a bejegyzések minőségének, rendszerességének és interaktivitásának erősítése a következő fejlődési irányt jelölheti ki.

2

Vizsgált könyvtárak Facebook-oldalainak átlagos értékei – kutatás alapján

Az alapbeállítások esetében az átlagérték 13 pont a maximálisan elérhető 18 pontból, ami azt jelzi, hogy a vizsgált intézmények többsége megfelelően kialakította Facebook-oldalának strukturális kereteit. A profil- és borítókép használata, az alapinformációk kitöltése, valamint az alapfunkciók alkalmazása jellemzően rendezett és tudatos jelenlétre utal. A bejegyzések kategóriájában az átlagpontszám 18,6 a maximálisan elérhető 47 pontból. Ez már jelentősebb eltérést mutat a lehetséges maximumhoz képest, ami arra utal, hogy a tartalomgyártás, az interaktivitás és a közösségi menedzsment területén nagyobb fejlesztési potenciál mutatkozik.

Instagram-elemzés: eredmények

Miért fontos az Instagram? Az Instagram kiemelten fontos platform a fiatalabb, vizuálisan aktív közönség elérése szempontjából.⁹ A felület elsősorban képekre, videókra és rövid, könnyen befogadható történetekre épül, így lehetőséget biztosít arra, hogy az intézmények tartalmaikat élményszerű formában mutassák be. Az Instagram különösen alkalmas az emberközeli kommunikációra, a rövid videók és vizuálisan erős tartalmak révén, személyesebb kapcsolat alakítható ki a követőkkel. Az Instagram megléte a vizsgált könyvtárak esetében hiányosságokat mutatott.

⁹ Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, *Médiapiaci jelentés: Online platformok használata, 2025*, URL: https://nmhh.hu/kiadvany/1/Mediapiaci_Jelentes_2025/38/Az_online_platformok_hasznalata

Mindössze két egyházi könyvtár rendelkezett aktív Instagram oldallal, emiatt az eredmények a teljes mintára nézve nem tekinthetők reprezentatívnak.

YouTube-elemzés: eredmények

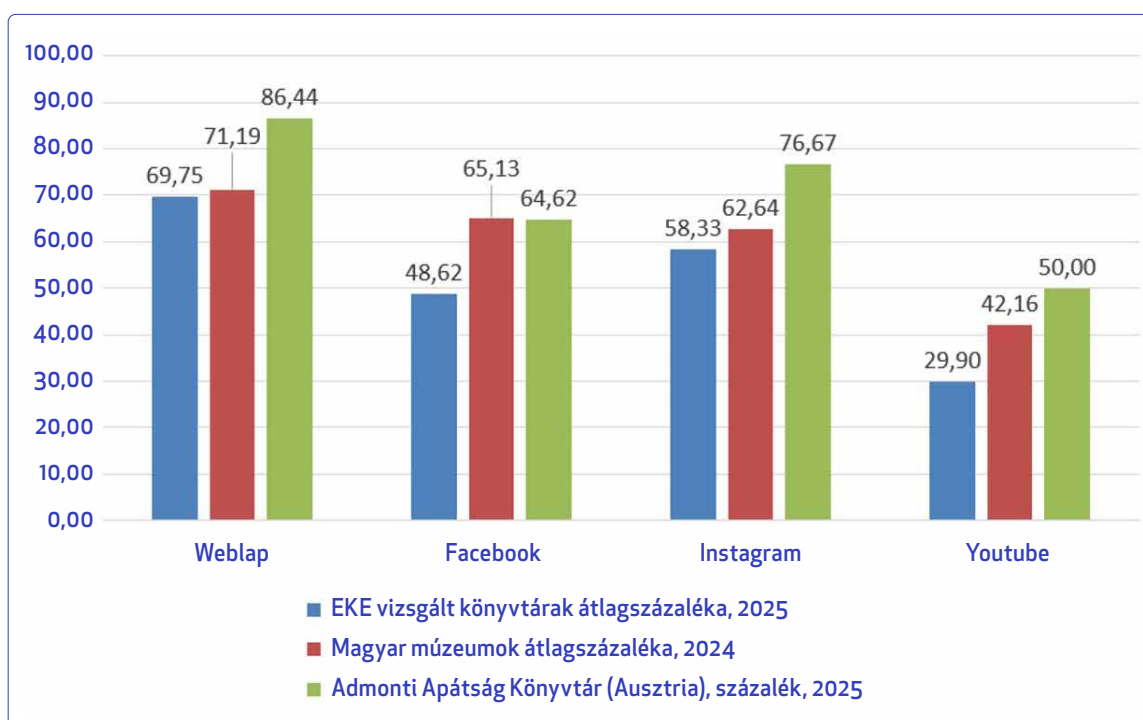
Miért fontos a YouTube? A YouTube teret ad a hosszabb, elmélyültebb tartalmaknak, ahol nem csupán a rövid hírek vagy képek jelennek meg, hanem valódi történetek, bemutatók és gondolatok. A gyűjtemények, kutatások és események részletesebben, érthetőbben és élményszerűbben mutathatók be videós formában. A kamera előtt megszólaló könyvtáros, kutató vagy vendégelőadó személyesebb kapcsolatot tud kialakítani a célközönséggel. A vizsgált tíz egyházi könyvtár közül hatnak van YouTube-csatornája, ez azt jelenti, hogy a többség már jelen van ezen a felületen, tehát a videós kommunikáció iránt nagyobb a nyitottság, mint az Instagram esetében. Ugyanakkor az is látható, hogy a YouTube használata még nem vált általános gyakorlattá az egyházi könyvtárak körében, inkább lehetőségként van jelen, mint tudatos kommunikációs eszközként. A stratégiai szemlélet erősítése elvezethet odáig, hogy a YouTube az egyházi könyvtárak digitális láthatóságának és közönségkapcsolatának erős eszközévé válhat.

Összehasonlítás más kulturális intézményekkel – Benchmark

Az összehasonlítás során a górcső alá vett egyházi könyvtárak eredményeit a korábbi múzeumi kutatás adataival, valamint a nemzetközi példaként vizsgált Admonti Apátsági Könyvtár eredményeivel vetettük össze. Mindhárom vizsgálat ugyanazzal a módszertannal készült, így az adatok közvetlenül összehasonlíthatók. A weboldalak területén az egyházi könyvtárak teljesítménye közel áll a hazai múzeumokéhoz, ami azt mutatja, hogy ezen a téren stabil alapokkal rendelkeznek. A közösségi média esetében azonban már nagyobb különbségek láthatók, különösen a Facebook- és a YouTube-platformokon. Fontos különbség ugyanakkor, hogy míg a múzeumok mindegyike rendelkezett Instagram- és YouTube-jelenléttel, addig az EKE-könyvtárainál az Instagram esetében csak kettő, a YouTube esetében hat intézmény volt jelen. Ez önmagában is jelzi, hogy a közösségi média használata még nem egységes az egyházi könyvtárak körében. Az összehasonlítás tehát nemcsak teljesítménybeli eltéréseket mutat, hanem azt is, hogy bizonyos platformok használata még kialakulóban van, ugyanakkor a nemzetközi példa jól mutatja, hogy tudatos stratégiával jelentős előrelépés érhető el.

3

Összehasonlított pontozás százalékos eredményei – Benchmark

Konklúzió

Tanulmányunkban megvizsgáltuk az EKE tíz könyvtárának weboldalát, a közösségimédia- platformjait kiemelten a Facebookot, Instagramot és YouTube-ot. Az elemzés eredményei azt mutatták, hogy az egyházi könyvtárak digitális jelenléte megfelelő, ugyanakkor a közösségi média és a videós kommunikáció területén hiányosságok mutatkoztak. A megadott szempontrendszerek alapján megállapítható, hogy a weboldalak megfelelően működnek, Facebook-jelenléttel minden vizsgált egyházi könyvtár rendelkezik, a YouTube használata még nem vált általános gyakorlattá, és az Instagram-oldalak területén legnagyobb a hiányosság. A kérdés tehát már nem az, hogy jelen vannak-e az intézmények a digitális térben, hanem az, hogyan vannak jelen. Mivel digitális környezet folyamatosan és gyorsan változik, ezért az egyik legfontosabb tanulság: folyamatosan tanulni kell! A technikai eszközök önmagukban nem elegendők, a valódi előrelépést csak a szemléletváltás hozhatja meg.

A jövő digitális kommunikációja nem intézmények között zajlik, hanem emberek között. Fontos megjegyezni, hogy ember kommunikál emberrel, nem intézmény intézménnyel. Arcok, történetek és valódi jelenlét szükséges ahhoz, hogy a könyvtárak ne csupán információt közöljenek, hanem kapcsolatot építsenek. A közönség nem tökéletességet vár, hanem rendszerességet, hitelességet és emberi hangot. A weboldal nyújtja a stabilitást, mely az intézményi identitást hordozza, ezzel szemben a közösségi média az út. A kettő együtt alkotja a működő digitális stratégiát. Véleményünk szerint a hangsúlyt nemcsak a platformok használatára, hanem a tudatos, stratégiai gondolkodásra kell helyezni.

DR. DÉR CSABA DEZSŐ

a történettudományok doktora, a kulturális marketing szakértője, a Budapesti Metropolitan Egyetem Marketing és Kommunikációs Intézetének intézetvezető egyetemi docense

GYŐRI KENDE

a Budapesti Metropolitan Egyetem hallgatója, a Marketing Tehetségműhely tagja, intézeti demonstrátor

youtube.com/@EgyhaziKonyvtarakEgyesulese

Szakmai nap a közösségi média szerepéről és az online kommunikáció fontosságáról

2026. január 19-én a Piarista Gimnázium épülete adott otthont az Egyházi Könyvtárak Egyesülése legutóbbi szakmai napjának.

Az Online könyvtári marketing: Social media használata az egyházi könyvtárak tájékoztatási és kultúraterjesztő munkájában címmel meghirdetett rendezvény célja az volt, hogy a meghívott előadók segítségével tematizálja a közösségi média és az online kommunikáció szerepét a könyvtári és kulturális intézmények – különösen az egyházi könyvtárak – működésében. Az előadások a digitális marketing gyakorlati kérdéseit, a webes jelenlét elemzését, a látogatói élmény szerepét, valamint a közösségi média tudatos használatát járták körül.

Javaslatok

- **Tanulni, tanulni tanulni!**
- **Gyorsan változó** digitális környezet
- **Szemléletváltás** a technika helyett
- **Ember kommunikál emberrel**, nem intézmény
- **Arcok**, történetek, jelenlét
- **Weboldal = központ, közösségi média = út**
- **Rendszeresség és emberi hang** a tökéletesség helyett

A szakmai nap első, nagyobb lélegzetvételű előadását **Kónya Bea** (Pikrea) tartotta, aki az online marketing gyakorlati kérdéseit mutatta be. Előadása egy kérdésfeltevéssel indult: szüksége van-e egy könyvtárnak közösségi média jelenlétre. Álláspontja szerint a könyvtár ma már nemcsak kulturális intézményként, hanem szolgáltatóként is működik, amelynek feladata, hogy megszólítsa és bevonzza a látogatókat, miközben érték- és közösségalapú kommunikációt folytat.

Az előadó kiemelte, hogy az online jelenlét több csatornán valósulhat meg, például honlap, hírlevél vagy közösségi média felületek segítségével. Véleménye szerint a havi hírlevél különösen hatékony eszköz lehet, mivel közvetlenül a felhasználók postaládájába érkezik, így személyesebb kapcsolatot teremt az intézmény és a közönség között. A közösségi média platformok közül a könyvtárak számára elsősorban a Facebook használata javasolt, mivel ez rendelkezik a legnagyobb felhasználói bázissal, és alkalmas hosszabb szöveges tartalmak, események, ajánlók és hírek megosztására. Az Instagram inkább a fiatalabb, 18–35 éves korosztályt éri el, és elsősorban vizuális tartalmak megjelenítésére alkalmas, a délelőtti folyamán utóbbi közösségi platform használatának előnyeire részletesen nem tért ki az előadó. Kónya Bea nagy lehetőséget lát a rövid YouTube-videók készítésében, amelyek Facebook Reels-videókra bonthatók fel, ezek manapság nagyon népszerűek a közösségi médiában.

Az előadás hangsúlyozta a tudatos tartalomtervezés fontosságát. Érdemes rendszerben gondolkodni, és akár negyedéves tartalomtervet készíteni. Javasolt heti három-négy bejegyzéssel, szabályos időközönként megjeleníteni a felületen. A tartalmak több témakörre szervezhetők, például a gyűjtemény értékeinek bemutatása, a könyvtári kulisszatitkok, aktuális események vagy a könyvtár közösségi életének, dolgozóinak bemutatása. Az előadó kiemelt szerepet tulajdonított a történetmesélésnek, amelyet fontos kommunikációs eszköznek tart.

Véleménye szerint a közösségi médiában nem pusztán információt kell közölni, hanem élményt és történetet kell közvetíteni, amely érzelmi kapcsolatot teremt a közönséggel. A hatékony bejegyzések általában három elemből állnak: figyelemfelkeltő kezdőmondatból (hook), értéket közvetítő tartalomból és cselekvésre ösztönző zárásból (CTA). Az előadás kitért a kampányok felépítésére is. Egy esemény népszerűsítése nem egyetlen bejegyzést jelent, hanem egy folyamatot, amely már hetekkel az esemény előtt elkezdődik. A kampány során fontos a fokozatos figyelemfelkeltés, a kulisszatitkok bemutatása, valamint az élmény hangsúlyozása.

A prezentáció folyamán arra is lehetőség nyílt, hogy konkrét, a közösségi médiában már korábban megosztott bejegyzések, illetve a közeljövőben megvalósítani kívánt könyvtári programok médiafelületeken való promotálásának elemzése révén ismerjünk meg jó technikákat.

A második előadást Dér Csaba Dezső távolléte miatt munkatársa, **Juhos Katalin**, illetve **Győri Kende** tartották, ők az egyházi könyvtárak digitális jelenlétének általuk elvégzett elemzését ismertették. A kutatás során tíz egyházi könyvtár weboldalát és közösségi média felületeit vizsgálták különböző szempontok alapján, például a felhasználhatóság, a tartalom, a betöltési idő és a design tekintetében.

A vizsgált intézmények a weboldal esetében átlagosan 82,3 pontot értek el a maximális 118 pontból. Az előadók rámutattak arra, hogy a weboldal az intézmény digitális arca, amely egyszerre szolgál információs felületként és a küldetés közvetítőjeként. Egy jól működő weboldal bizalmat épít, világos tájékoztatást nyújt, és összeköti a történeti gyűjteményeket a digitális jelenléttel.

Mire van szüksége a látogatónak?

- 23 élménykiváltó ok
- Időben és térben értelmezve - kutatásokra építve

Befolyásoló tényezők:

- Demográfia
- Személyiségjegyek
- Iskolai végzettség

Néprajzi Múzeum
Museum of Ethnography

MyMuseum Experience, Morse et al. 2022, pp. 1127-1154

A közösségi média felületek vizsgálata során a Facebook esetében az átlagos pontszám 31,6 volt a maximális 65 pontból. Az előadók szerint ez a közösségi platform fontos szerepet tölt be a folyamatos és személyes kapcsolattartásban, párbeszéd kialakításában, illetve a közösségépítésben, azon túl, hogy könnyen lehet megosztani híreket, eseményeket, értékeket. A kutatás rámutatott arra, hogy a rendszeres posztolás különösen fontos, mivel az algoritmus kevésbé támogatja azokat az oldalakat, amelyek ritkán és rendszertelenül tesznek közzé tartalmat. Az Instagram jelenléte még kevésbé elterjedt az egyházi könyvtárak körében: a vizsgált intézmények közül csupán kettő használja aktívan ezt a platformot.

Az előadás hangsúlyozta, hogy a digitális kommunikációban szemléletváltásra van szükség. A közösségi médiában nem intézmények kommunikálnak egymással, hanem emberek. Ezért fontos az emberi hangvétel, a személyes történetek és az intézményben dolgozó munkatársak bemutatása. A weboldal tekinthető a kommunikáció központjának, míg a közösségi média az odavezető út szerepét tölti be.

A harmadik előadást **Novák Gabriella**, a Néprajzi Múzeum munkatársa tartotta a múzeumi élménytervezés témájában. Az előadás arra mutatott rá, hogy a kulturális intézmények szerepe jelentősen átalakulóban van: a hangsúly egyre inkább a látogatói élményre helyeződik. A múzeumi látogatás ma már komplex élményként értelmezhető, amelyet számos tényező befolyásol, például a kiállítás tartalma, az épület, a személyzet vagy a kapcsolódó szolgáltatások.

Miről posztoljunk? Ötletek - töletek

Különleges possesszorok

Videójátékok vs Könyvek

Könyvtárunk "legjei"

Könyvtáros workout

Különleges beszélgetések

Különleges felhőek (folyóirat, levéltári irat)

Programok

restaurátor m hely

Kulisszatitkok

restaurátor el tte-utána

Készül a következő kiállításunk

Szakemberek fakanállal

Szakmai képzésről i pl. a mai napról

Hagyatékok ismerteti i (reels)

Kulisszák mögött

Oktatók könyvajánlói

A hét m tárgya az aktuális id esaki kiállításunkból

Püspökünk és a könyvek (short sorozat)

Novák Gabriella

A látogatók számára fontos a közös élmény, a tanulás lehetősége, az autentikusság és a felfedezés élménye. A Néprajzi Múzeum példáján keresztül az előadó bemutatta, hogyan lehet a múzeumi élményt különböző programokkal és szolgáltatásokkal gazdagítani. Ide tartoznak például a workshopok, tárlatvezetések, rendhagyó események, podcastfelvételek vagy akár éjszakai múzeumi programok, raktármerülések. A múzeumi bolt és a kiadványok szintén fontos szerepet játszanak az élmény kiterjesztésében.

A szakmai nap záróelőadását **Csapó Viktória** és **Sümeghy Kata** tartotta, akik a közösségi média használatának alapelveit ismertették. Hangsúlyozták, hogy a kulturális intézmények esetében a közösségi média célja nem elsősorban az értékesítés, hanem a kapcsolatépítés és a bizalom erősítése. A követők nem vásárlók, hanem érdeklődők, a bejegyzések pedig nem reklámként, hanem megszólításként értelmezhetők. A sikeres kommunikáció kulcsa a hiteles jelenlét, az egyszerű és érthető tartalom, valamint a folyamatos párbeszéd.

Sümeghy Kata

Az előadók gyakorlati tanácsokat is adtak a tartalomkészítéshez. Ajánlották, hogy akár fél évre előre tartalomnapot készítsen a könyvtár, amelyben szerepelnek az események, évfordulók, tematikus sorozatok és ünnepek.

Egy bejegyzésnek mindig egyetlen célja és üzenete legyen, a szöveg pedig legyen jól tagolt és könnyen olvasható. Az első mondat különösen fontos, mivel ez ragadja meg az olvasó figyelmét. Saját tapasztalataik alapján az előadók ajánlották a bejegyzések elkészítése során az emoji ésszerű használatát is, amelyek több elérést generálhatnak.

Az előadók szerint érdemes más, nagy könyvtárak oldalát követni (Néprajzi Múzeum, Magyar Nemzeti Múzeum, Piarista Múzeum, British Library, Vatikáni Apostoli Könyvtár, USA Kongresszusi Könyvtár), így könnyebben inspirációhoz juthat a tartalomgyártó: mire rezdül a közönség, mi szórakoztató, mi „trendi”. Véleményük szerint az tudja ezt a tevékenységet eredményesen művelni, aki maga is fogyasztja a tartalmat.

Az előadás hallgatósága gyakorlati tanácsokat kapott arra vonatkozóan, hogyan, milyen eszközökkel, milyen témákban (kulisszatitkok, „könyvtárunk legjei”, „készül a kiállítás”, restaurált művek „előtte-utána”) érdemes Reels videókat készíteni, amely a legnagyobb, legfogyaszthatóbb elérési lehetőséget biztosíthatják a könyvtárak számára.

Csapó Viktória

Összeségében a szakmai nap előadásai arra világítottak rá, hogy a digitális kommunikáció és a közösségi média használata ma már elengedhetetlen az egyházi fenntartású kulturális intézmények számára is. Az egyházi könyvtáraknak is érdemes tudatosan építeniük online jelenlétüket, hiszen a közösségi média lehetőséget ad arra, hogy szélesebb közönséget érjenek el, és új formában közvetítsék gyűjteményeik értékeit.

SCHILDE RENÉ

Dunántúli Református Egyházkerület
Tudományos Gyűjteményei, Könyvtára

„Úgy kell rúgni, művészkém!” – Esterházy Péter és mesterei – kiállítás az író születésének 75. évfordulójára

Esterházy Péter családja 2020-ban (Fabiny Tamás püspök közvetítésével) döntött úgy, hogy az Evangélikus Országos Gyűjteménynek ajándékozza a több mint tizenkétezer kötetüket, amelyeknek a feldolgozását követően 2022 januárjában nyílt meg az író és felesége nevét viselő védett különgyűjtemény.

A szerző születésének 75. évfordulója alkalmából 2025. április 14-én került megrendezésre az íróról szóló első kiállítás az Evangélikus Országos Könyvtár Podmaniczky-Dégenfeld Könyvtárában. A tárlat kurátora Hafner Zoltán volt, a megnyitón jeles művészek működtek közre: Visky András, Dragomán György, Hegedűs D. Géza és Dés László. Maga az évforduló szolgáltatta a válogatás tematikáját: bemutatni azokat a főbb szellemi hatásokat, amelyek meghatározónak bizonyultak a fiatal Esterházy írói indulásakor, még azelőtt, hogy első publikációi megjelentek volna. Azok a ma már klasszikusnak számító szerzők szerepeltek a kiállítási térben, akikre egykor felnézett, s akik a hetvenes években példaként szolgáltak számára, nemcsak műveikkel, de sorsvállalásukkal is.

Ez az évtized még jócskán a diktatúra időszaka, amikor az írói megszólalásnak erkölcsi tétje is volt: ahhoz, hogy milyen alapállásból és egyáltalán miként lehet és érdemes megszólalni, a fiatal, húsz év körüli Esterházy számára azok az idősebb írók, költők szolgáltattak mintát, akiket 1948-tól elhallgattattak, és akiknek az úgynevezett „ötvenes évek” lényegében még 1970 táján sem szűntek meg.

E szerzők ugyan soha nem alkottak ideológiai csoportosulást, ám ennek ellenére is olyan etikai mércét kínáltak, amely radikálisan szemben állt az aktuális hatalommal. „Az, hogy vannak emberek, akiket nem tudtak megtörni, kikezdeni se, az nagy példa és segítség... Minthogy a hivatalos irodalommal való első találkozásaink legalábbis felemásak voltak, gyanakodni kezdtünk, s akkor ők voltak annak a másik, vagyis a valóságos irodalomnak a hírnökei” – emlékezik vissza pályakezdő éveire. A szerzők névsora önmagáért beszél: Mándy Iván, Ottlik Géza, Weöres Sándor, Hamvas Béla, Szentkuthy Miklós, Pilinszky János, Örkény István, Mészöly Miklós, Nemes Nagy Ágnes, Szabó Magda, valamint Esterházy gimnáziumi magyartanára, a piarista Jelenits István.

Esterházy utóbb, első sikerein túl, többükkel személyesen is megismerkedett és barátságot kötött, amelyről a kiállított könyvek dedikációi is tanúskodtak. A könyvek mellett olvasható Esterházy-méltatások pedig nem csak az adott szerzőt jellemezték, hanem egyben arról is vallottak, hogy ő maga melyiküktől mit tanult – visszavezettek tehát a pályakezdés éveikhez, azon értékek kereséséhez, amelyek utóbb saját művei fedezetéül is szolgáltak. E korai időszak a legkevésbé dokumentált az életmű szempontjából, ám a különböző alkalmi írásokból és a javarészt még kötetben meg nem jelent interjúkból feltárható, hogy milyen erősen kötődött elődei tradíciójához: „Ha van példaképem, akkor az azt jelenti, hogy hiszek egy ilyen módon, hiszem, hogy lehet érdemesen lenni a világban. Ez nem valami biztosítás: hogy ha így és így élsz, akkor, mondjuk, sikeres leszel vagy/és tisztesség; erről nincs szó. A példakép nem mankó, hanem erő a teremtéshez, nem szabályok rendszere, a példakép: remény. A remény lehetősége. [..]

A remény egy olyan életre, amelynek arányai valamiért megbízhatók. Melynek íve van. Hogy egyáltalán volna valami, ami megbízható, amiben bízni lehet.” Esterházy többször is említi az inspiráló szellemi környezet hiányát, és hogy a magyar értelmiség nem végzi el tisztességgel a dolgát: „Nem gondolkodik elég nagyléptékűen, túlságosan alkalmazkodik, fantáziátlan, nem képzelel el magának ezt az országot, nem álmodja meg saját magát.” Egy ilyen közegben a példaképek épp arra szolgálnak, hogy ő maga miként, milyen kihívások és kockázatok mentén teremtsen önmagát és műveit, és hogy ez milyen kötelességet ró a számára: mint írja, e szerzők „csak avval, hogy belélapozhatunk, emlékeztet[nek] minket, a céhet, ezt az alig létező közösséget: önmagára, föladataira, az elvégzendő munkára.” („Vagy arra gondolhatni egy éjszaka, hogy Ottlik is ébren van. Már ettől jobb lesz, amit csinálok.”)

Az idősebb generáció szellemi szigora, műveltsége és perfekcionizmusa a kultúra, a hagyomány megőrzésének alapfeltételét jelentette. Az elődök figyelme mindvégig inspirálónak bizonyult, és mint a – más közgyűjteményekből és magántulajdonból összegyűjtött – Esterházy-dedikációk is tanúsítják, nem maradt hűtlen mestereihez, és saját stílusa, nyelve szintén az ő „megtestesült szabadságuk” jegyében fogant.

A tárlat 2026 februárjában bezárt ugyan, de az Evangélikus Országos Gyűjtemény kiadványainak sorozatában rövidesen megjelenik a kiállítás tematikáját bőséges képanyaggal bemutató kísérőkötet.

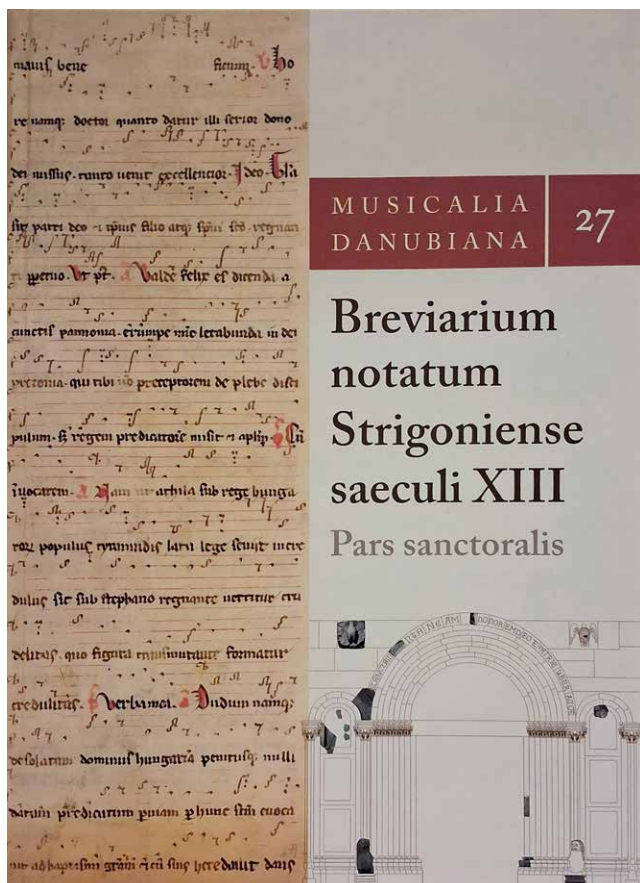
HAFNER ZOLTÁN

Evangélikus Országos Gyűjtemény

„A kodikológia magasiskolája” – kötetbemutató az Akadémián

2026. március 2-án zajlott az MTA dísztermében Szoliva Gábrriel OFM *Breviarium notatum Strigoniense saeculi XIII.: Pars sanctoralis* címmel a HUN-REN BTK Zenetudományi Intézet gondozásában frissen megjelent kötetének bemutatója. A kodikológiai, zene- és liturgiátörténeti szempontból is jelentős új eredményeket hozó, eddig elveszettnek hitt forrást feldolgozó kutatás a középkori esztergomi énekes zsolozsmagyakorlat szentek ünnepeire és egyéb ünnepnapokra szóló részét, az esztergomi kottás breviárium második kötetét rekonstruálja. A kódexpár első, temporale kötetét a jellegzetes középkori magyar kottairás meghatározásával párhuzamosan azonosították egy prágai premontrei könyvtárban az 1980-as évek elején, a kiemelkedő jelentőségű forrás második köteté azonban ekkor nem került elő.

A köszöntést követően a Pazirik stúdió *Rózsa a liliomok között* című rekonstrukciós animációs filmjének vetítése következett, amely immerzíven mutatta be Esztergom románkori Szent Adalbert székesegyházát. Ennek scriptoriumában íródott a 13. század utolsó évtizedeiben az esztergomi Breviarium két kötete is. A Szoliva Gábriel által „mottóul” választott Porta Speciosa, a középkori székesegyház 1764-ig álló díszkapuja is hangsúlyozza az erős párhuzamot a darabjaiból újonnan rekonstruált kódex, és a mára csak töredékeiből ismert keletkezési helye, a Magyar Királyság egykori liturgikus központja között.

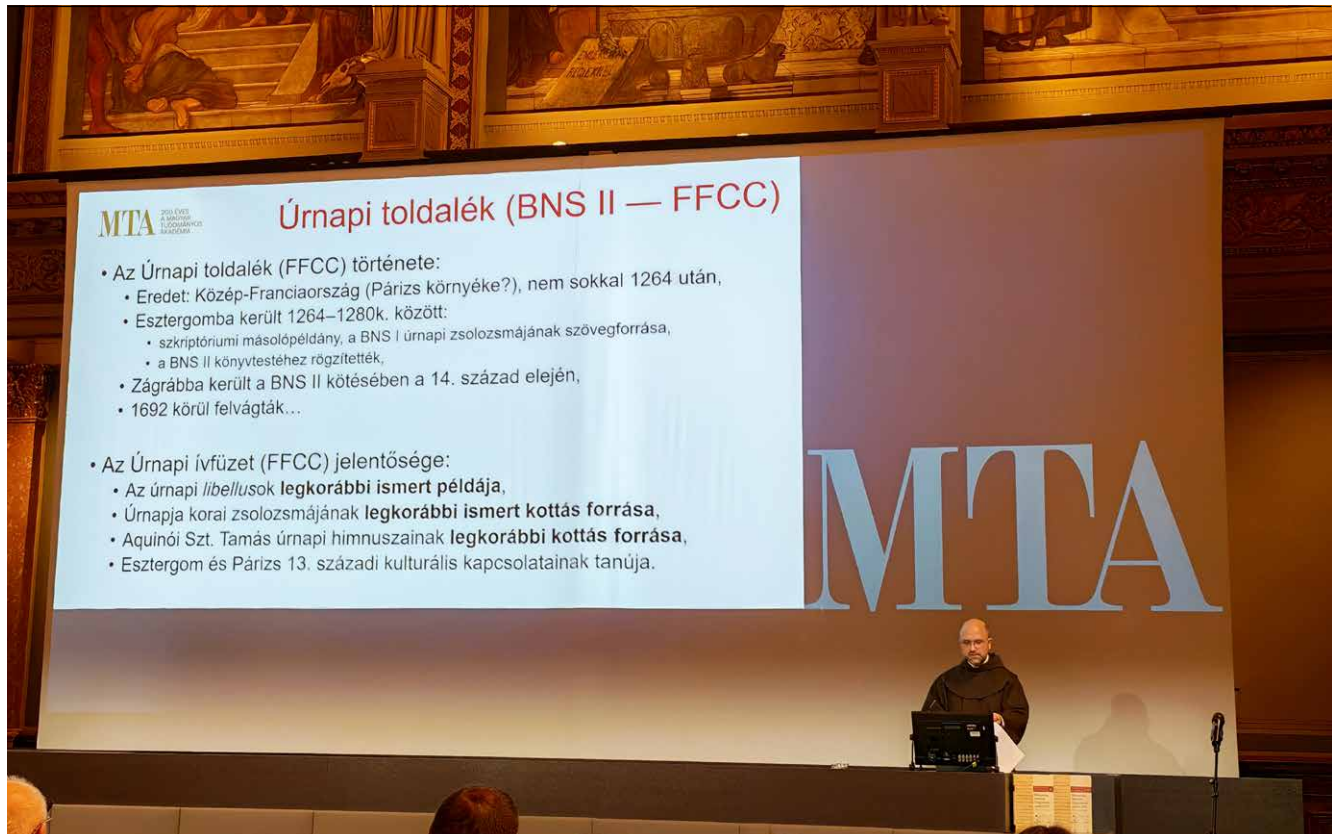
A könyvet bemutató előadások más-más oldalról közelítették meg a kutatás témáját és jelentőségét. Elsőként Czagány Zsuzsa foglalta össze a töredékkutatás, különösen a zenei fragmentológia hazai történetét, a kutatócsoport munkáját. Kitért a jellegzetes középkori esztergomi magyar notáció, és helyi alhagyományainak jellegzetességeire és fontosságára is, ennek kapcsán érdekes részleteket említett az Erdélyben zajló kutatásaikból. Ilyen kontextusban elhelyezve az is érthetővé vált, milyen jelentős a gyakran csupán néhány darabból álló töredékegyüttesekhez képest ez a több mint 250 darabot számláló felfedezés.

Szoliva Gábriel az egykori zágrábi székesegyházi könyvtár, ma Metropolitanska knjižnica Zagrebačke nadbiskupije gyűjteményében, 17. század végi könyvkötéseken talált rá az egykori kódex töredékek formájában fennmaradt lapjaira. Bár az eddig megtalált és azonosított 272 töredék legnagyobb része kötetlábrára ragasztva, csak az egyik oldalán vizsgálható, az eredeti kódexnek így is igen jelentős része érhető el a bemutatott kötetben részletes paleográfiai, kodikológiai, dallami és liturgikus elemzésekkel kísérve, magyar, angol és horvát nyelvű kísérőtanulmányokkal. A kötet második fele, a megtalált anyagot bemutató facsimile rész szép fényképei, egyben a kódex rekonstrukciója a <https://bns.zti.hu/> online adatbázisban is elérhetőek.

A könyvbemutató széles körű szakmai érdeklődést váltott ki, nagy létszámú közönséggel, online közvetítéssel zajlott. Oberfrank Ferenc, az MTA köztestületi igazgatója köszöntötte az esemény díszvendégeit: Kocsis Fülöp hajdúdorogi érsek metropolitát, Varga Lajos nyugalmazott püspök atyát, Lamm Vandát, az MTA alelnökét, valamint a bemutató előadóit: Czagány Zsuzsát (Digitális Zenei Fragmentológia Kutatócsoport), Madas Editet (Fragmenta et Codices Kutatócsoport), Földvály Miklós Istvánt (ELTE Liturgiátörténeti Kutatócsoport), Szoliva Gábrielt (Digitális Zenei Fragmentológia Kutatócsoport) és az LFZE Egyházzene tanszékének kórusát Merczel György és Mizsei Zoltán vezényletével.

Madas Edit *Kódektöredékből* kódex című előadásában a töredékek kutatásának történetét, módszereit, valamint kodikológiai jellemzőit mutatta be. Előadását a most megjelent könyv rövid ismertetésével kezdte, majd összefoglalta a *Breviarium Notatum Strigoniense* (BNS) két kódexének keletkezését, történetét és megtalálását. Szó esett a kódex másodlagos felhasználását végző könyvkötő munkamódszereiről és az elkészült kódektöredék-kötések jellemzőiről is. Részletesen bemutatta Szoliva Gábriel komplex kutatási módszerét, amelynek segítségével a nagy mennyiségű, ráadásul csak egyik oldalán olvasható töredékek szövegét beazonosította és sorbaredezte. A kutatás külön érdekessége, hogy az ívfüzetek eredeti sorrendjét is sikerült rekonstruálni.

Földvály Miklós István az előtte elhangzott szakmai hangsúlyú előadásoktól eltérő szempontból közelítette meg a kötet jelentőségét. Személyes példakkal és történetekkel gazdagított beszédében rámutatott, hogy a mára leginkább történeti jelentőségű, kulturális értéként számontartott és őrzött zenei kódexek a középkorban gyakorlati értékkel bírtak.

Ez a gyakorlat ráadásul a BNS esetében jellegzetesen „saját”, hazai, Esztergomhoz és tágabban a Magyar Királyság területéhez kapcsolódott. A felhozott példák, a középkori esztergomi zsolozsma modern kiadásain és ezek gyakorlati használatán keresztül arra hívta föl a figyelmet, hogy még ma is megismerhető, „rekonstruálható” a zenei kulturális és liturgikus örökségünk egy része.

A kutatást bemutató előadásokat követően Szoliva Gábrriel ismertette a kódex „legértékesebb” töredékeit. A szentek ünnepeire szóló zsolozsmatételek közül kiemelte a jellegzetesen magyar vonatkozásúakat: Szent István és Szent László királyok, Szent Gellért, Szent András és Benedek, vagyis a zóborhegyi remeték ünnepeire szólókat, valamint Szent Ferencet. További érdekesség a 13. század második felében keletkezett ünnep, az Úrnapja egy igen korai zsolozsmája a század végéről. Felhívta a figyelmet arra is, hogy ezek a zsolozmadallamok, szentek ünnepeire szóló olvasmányok és legendák sok esetben a ma ismert legkorábbi lejegyzések, vagy igen korai változatok, emiatt a nemzetközi kutatás számára is jelentősek. Zárásként a kutatás jövőjéről és a további lappangó töredékek várható előkerüléséről ejtett szót.

A könyvbemutató szakmai részének lezárultát követően került sor a Földváry Miklós által már megemlített gyakorlati rekonstrukcióra. Az LFZE Schola Academica kórusa részben a BNS első kötetéből, legfőképp pedig a töredékeken fellelhető gregorián himnuszokból, lectio-szövegekből, antiphonákból és responsoriumokból válogatta össze az este repertoárját. Szép előadásban csendültek fel a már korábban bemutatott érdekes töredékek anyagai: Úrnap, Szent Adalbert, András és Benedek, István, Gellért, mindenszentek és a templomszentelés ünnepeire szóló dallamok. A bemutatót keretbe foglalva zárásként hallhatóvá is vált a kezdésként képekben felidézett középkori esztergomi székesegyház.

A kötetbemutató, és annak zenei illusztrációja a közeljövőben az esztergomi Bibliothecában is látható-hallható lesz.

TALLÉR LILI
Esztergomi
Főszékesegyházi Könyvtár

A pannonhalmi könyvtárban kialakult vis maior helyzetről... és a bogárfertőzés elhárításáról

Az elmúlt hónapokban eddig soha nem tapasztalt válsággal nézett szembe a Pannonhalmi Főapátság. A nemzeti kulturális vagyon és a világörökség jelentős részét őrző könyvtárat bogárfertőzés támadta meg Tudomásunk szerint Magyarországon ilyen méretű, muzeális állományt érintő fertőzésre nem volt eddig példa. A kialakult krízis mielőbbi beavatkozást igényelt. A könyvtárat 2025. június 1-től be kellett zárni a turisták, a látogatók és a kutatók elől.

A Múzeumi Állományvédelmi Bizottságtól és az OSZK-tól a *gyűjtemény állapotára* vonatkozó szakvéleményt kértünk. A Pannon Proteckt Kft. (vezetője Román Árpád) segítségével átvizsgáltuk a *bútorzatot* is – ebben kártevőt nem találtunk, „csak” a könyveket kezdte el pusztítani a közben azonosított ún. *kenyérbogár* (*Stegobium paniceum*). A kár pontosabb felmérésében, valamint a technológia (anoxiás eljárás) kiválasztásában a Hajdu Zsófia Edit vezette Pre-Con Kft. volt a segítségünkre. Mint ismeretes, preventív és még inkább kárelhárító állományvédelmi munkát Magyarországon egyedül ők végeznek.

A szakértő jelentések birtokában a bencés rend mint tulajdonos és a Pannonhalmi Főapátság mint fenntartó elé tártuk a problémát. A Főapátság a könyvtárral kapcsolatban „krízis üzemmódba” kapcsol, felállt a projektért felelő menedzsment (Dejcsics Konrád atya, a Főapátság gyűjteményeiért is felelős kulturális igazgató, Bokros Márk atya, perjel, Mészáros István szolgáltatási igazgató), és külön projektfelelőst munkához (Molnár Andrea, a projektiroda vezetője) neveztek ki. A szakmai egyeztetéseken Ásványi Ilona, a könyvtár igazgatója is részt vett.

A menedzsmentnek a Főapátsággal, a bencés renddel mint tulajdonossal együttműködve kiemelt feladata lett a forrásteremtés. Szinte azonnal segítségünkre sietett a Miniszterelnökség, a Kulturális és Innovációs Minisztérium és az Energiaügyi Minisztérium. A forrásteremtésben jelentős szerepe volt a fundraisinget vivő munkatársaknak (Dejcsics Konrád atya, Nyíróné Kardos Anna). A kommunikációért felelős vezetők (Kormos Gyula és Dinya Beáta) megkezdték annak előkészítését, hogy miként dokumentáljuk és tárjuk a szélesebb közönség elé ezt a vis maior helyzetet. Elkészült egy honlap, melyen tájékoztattuk a közvéleményt a könyvtárban folyó munkáról. A 2025. május 22-én tartott sajtótájékoztatón bejelentettük a könyvtár hét hónapos zárva tartását. Ezután az együttérző levelek és telefonhívások mellett pénzbeli támogatásokat, a technológiára vonatkozó felajánlásokat kaptunk – voltak, akik a munkaerejükkel is készek voltak segíteni bennünket.

A feladat kettős volt: egyrészt a *bogárfertőzés elhárítása*, másrészt az *állományvédelmet biztosító „gépészet” kiépítése*.

A bogárfertőzés elhárításával kapcsolatban járulékos munkaként merült fel a polcok (2200 m) és a galériában a fa padlózat fertőtlenítése (Pannon Protectt Kft. – vezetője Román Árpád), javítása (PannonFa 2002 Bt. – vezetője Gyimesi László). Szükséges volt a gyűjtemény egy részének mozgatása az emeletről (M-PaKK Bt. – vezető: Maurer Péter). Mind e közben többszöri, minden sarkot, a legfelsőbb polcokat is érintő takarítást végeztek munkatársaink, s végül a könyvespolcok rácsos ajtóit is javították (Főapátság munkatársai).

A Pre-Con a 2025. június 9-én kezdte el a munka első fázisát, a könyvek (mintegy 100.000 kötet) ládába helyezését (3000 láda) és becsomagolását speciális fóliába. 8-16 ember napi 8 órában végezte ezt a munkát. A 151 csomagban (bálákban) oxigénmentes környezetet alakítottak ki, ebben 6 hétig kellett tartani a könyveket. Ez a munka a vállalt ütemben augusztusig folyt.

Július 3-án ismét sajtótájékoztatót tartottunk. A fogadóépületben megnézhatték a könyvtárteremből leköltöztetett, a *Kert* kulturális évadra készült időszaki kiállítást, valamint a könyvtár és levéltár kincseit bemutató kiállítási nemesmásolatokat és molinókat. Rollupokon információkat osztottunk meg a könyvtárban kialakult helyzetről is. Bemutattuk a foglalkoztatósarkot is, ahol *Legyél te is könyvmentő!* címmel játékra hívtuk a gyerekeket.

Augusztusban megtörtént a polcok fertőtlenítése és javítása – az e munkákat végző cégek is tartották a határidőket. Szeptember 1-jén a Pre-Con munkatársai, akikhez restaurátorok is csatlakoztak, elkezdték a csomagok kibontását – minden egyes kötetet kézbe véve mikroszálas kendővel és porszívóval megtisztították és a helyére raktak. Nagy örömünkre a bogarak elpusztultak!

Amikor egy-egy polc elkészült, fóliával fedték le, hogy a takarítás közbeni portól megvédjék a megtisztított könyveket. Ez a munka is megfelelő ütemben haladt, december elejére befejeződött.

A visszarendezés során feljegyzéseket készítettek az egyes kötetek állapotáról. Öröm, hogy egyetlen kötet sem semmisült meg teljesen. Ezeknek az adatoknak az összesítése még folyamatban van. Az adatok birtokában egy térkép is készül a teremkönyvtár egyes részeinek fertőzöttségéről.

A folytatásban a Főapátság munkatársai megjavították a könyvszekrények és polcok rácsos ajtóit. Az informatikusok kiépítettek egy olyan rendszert, melynek segítségével lehetségessé vált a hőmérséklet és a páratartalom számítógépes monitorozása a nagyteremben. Karácsonyra sikerült visszaállítani a teremkönyvtár enteriőrjét: helyére kerültek a különböző tárlók, a földgömb, a kordonok stb.

Az első ütem – a rovarfertőzés elhárítása – közben elkezdődött a preventív állományvédelmet biztosító gépészet megterveztetése és engedélyeztetése.

Az első ütem zárására, a könyvtár ünnepélyes átadására a Magyar Kultúra Napja hetében, január 20-án került sor.

ÁSVÁNYI ILONA
Pannonhalmi
Főapátsági Könyvtár

„Horvát szívvel – magyar lélekkel”

„Horvát szívvel – magyar lélekkel” címmel nyílt kiállítás
2026. február 26-án a győri Triangulum Galériában.

A Draskovich György győri püspök életét és tevékenységét
bemutató tárlat a Trakostyáni Vármúzeum (Dvor Trakošćan)
és a Győri Egyházmegyei Gyűjteményi Központ közös
rendezésében valósult meg.

Draskovich György (1525–1587) a 16. századi magyar és horvát egyháztörténet egyik meghatározó alakja, Kninben született. Apja, Draskovich Bertalan halála után neveltetését anyai nagybátyja, a jelentős politikai befolyással bíró Martinuzzi (Fráter) György vállalta. 1539-ben Rómában szentelték pappá. Tanulmányait Krakóban folytatta, ahol filozófiai baccalaureusi fokozatot szerzett, majd Bécsben magister lett. Ezt követően Padovában, Bolognában és Rómában végzett teológiai tanulmányokat. Már diákként bekapcsolódott a hitvitákba: 1551-ben Padovában jelent meg Kálvin tanai ellen írt műve (*Confutatio*), amely korai elköteleződését mutatja a katolikus megújulás ügye mellett.

Pályája Oláh Miklós kancellár támogatásával ívelt fel: egri kanonok, majd jászói prépost, királyi titkár és tanácsos lett, 1556–1561 között pedig alkancellárként működött. I. Ferdinánd bizalmasaként részt vett az 1554-es augsburgi birodalmi gyűlésen. 1557-ben pécsi püspökké nevezték ki, s e minőségében kapcsolódott be a tridenti zsinat (1545–1563) harmadik ülészakának munkájába. Felszólalásaiban – Dudith Andrással együtt – a két szín alatti áldozás és bizonyos fegyelmi enyhítések mellett érvelt; beszédeit később nyomtatásban is közreadta. A zsinat idején zágrábi püspökké nevezték ki, 1567-től horvát bánként is szolgált, 1572-től pedig kalocsai érsek lett.

1578-ben kapta meg a győri püspöki széket. Egyházmegyéjében súlyos nehézségekkel kellett szembenéznie: az oszmán hódoltság közelsége, a katonai jelenlét, a püspöki palota kisajátítása, a paphiány és a protestantizmus térnyerése egyaránt akadályozta munkáját. 1579 augusztusában Szombathelyen egyházmegyei zsinatot hívott össze.

MEGHÍVÓ

A Győri Egyházmegyei Gyűjteményi Központ, a Szent László Látogatóközpont és a Trakostyáni Vár (Dvor Trakošćan) szeretettel meghívja Önt a

HORVÁT SZÍVVEL, MAGYAR LÉLEKKEL

DRASKOVICH GYÖRGY GYŐRI PÜSPÖK (1525–1587) ÉLETE ÉS KORA

című kiállítás megnyitójára.

IDÓPONT 2026. február 26. (csütörtök) 17 óra	HELYSZÍN Triangulum Galéria (Győr, Gutenberg tér 2.)
---	---

KÖSZÖNTŐT MOND:
Dr. Veres András győri megyéspüspök
Vinko Kovač kurátor,
Trakostyáni Vár (Dvor Trakošćan)
Mladen Andrić, a Horvát Köztársaság
magyarországi nagykövete

A kiállítás 2026. február 26-tól május 17-ig,
10-18 óráig tekinthető meg.

A katolikus megújulás előmozdítására a jezsuitákat is bevonta, akik missziós tevékenységet kezdtek az egyházmegyében.

Munkája elismeréseként kancellárnak és helytartónak nevezték ki, így a király utáni legmagasabb világi méltóságot is betöltötte. Az egyházi hierarchia csúcsára 1585-ben jutott el, amikor V. Sixtus pápa bíborossá kreálta. 1587-ben Bécsben hunyt el, a győri székesegyházban temették el.

A Győrött megvalósult kiállítás, köszönhetően a Trakostyáni Vármúzeummal megvalósult együttműködésnek, gazdagon reprezentálja a korszak hadi vonatkozású tárgyi emlékeit. A látogatók 16–17. századi fegyvereket és hadfelszereléseket – velencei és német alabárdokat, lándzsákat, kardokat, buzogányokat, korabeli mellvértet, valamint kovás és kanócos muskétákat – tekinthetnek meg. A tárlat értékes darabjai közé tartoznak a család tagjait, így a Draskovich György bíborost, valamint a Draskovich Gáspárt ábrázoló 16. századi portrék. Ugyancsak kiállításra került egy Martinuzzi György bíborost megjelenítő festmény is. A falakon elhelyezett nagyméretű fotók a Trakostyáni vár enteriőrjeibe engednek betekintést. A kiállításon műves korabeli ötvöstárgyak is szerepelnek. Külön vitrinben kaptak helyet a püspök címerével ellátott ezüst olajtartó kannák és egy korabeli ónkorsó. Egyik érdekessége a tárlatnak a püspök ónkoporsójának újra felhasználásából készített és a székesegyházban évszázadokig kézmosóként használt falikút.

Draskovich püspökhöz kötődően két értékes könyv került bemutatásra az intézmény könyvtárából.

Az egyik kiemelt darab Vincentius Lerinensis műve, az 1561-ben Bécsben *Igen szép könyv az igaz keresztény hit régisége és igazsága mellett, az eretnkségek újsága ellen...* címmel megjelent kötet. A Draskovich György által magyarra fordított munka a magyar nyelvű katolikus hitvitairatok egyik legkorábbi emléke. A nyomtatvány ritkaságnak számít, a győrin kívül mindössze két, Ausztriában fennmaradt példányáról tudunk.

Ugyancsak látható a kiállításon az *Acta et constitutiones dioecanae synodi lauriensis* (Prága, 1579) című kötet, amely a püspök által Szombathelyen összehívott győri egyházmegyei zsinat dokumentumait és határozatait tartalmazza.

A tárlat megnyitóján Dr. Veres András győri megyéspüspök köszöntötte a megjelenteket. Beszédet mondott Vinko Kovač, a Trakostyáni Vár történésze, a kiállítás kurátora, valamint Mladen Andrić, a Horvát Köztársaság magyarországi nagykövete. Az ünnepi eseményen Balogh Eszter énekművész működött közre.

A tárlat 2026. május 17-ig látogatható.

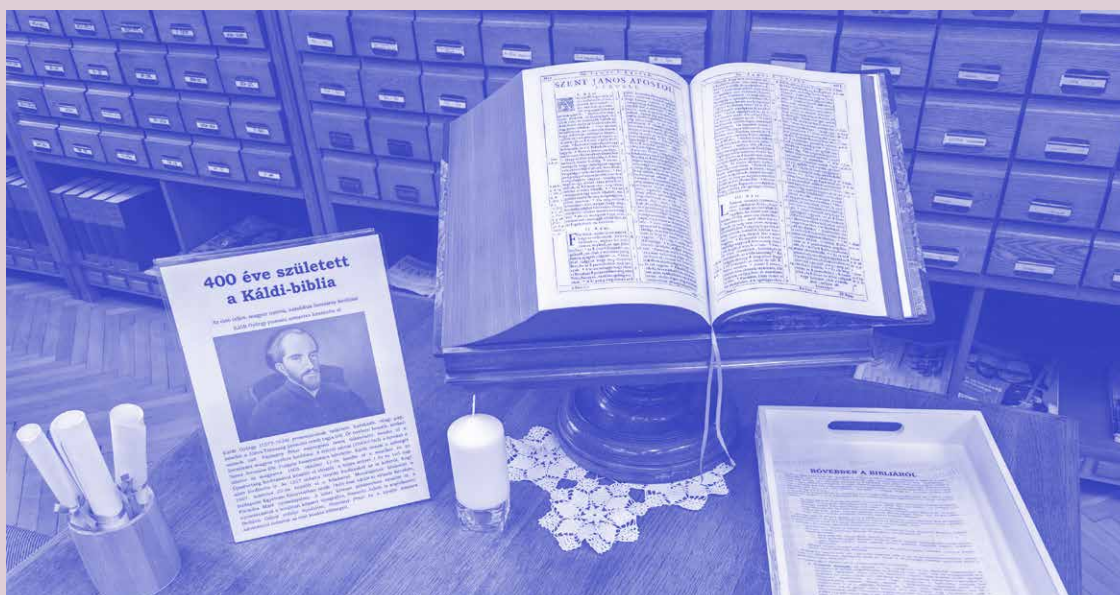
KISS TAMÁS

Győri

Egyházmegyei Gyűjteményi Központ

Káldi 400 az egri Főegyházmegyei Könyvtárban

Az egri Főegyházmegyei Könyvtár az idei évet Káldi Györgynek és nagyszerű bibliafordításának szenteli.

Káldi György jezsuita hitszónok és pap, Pázmány Péter bíboros, esztergomi érsek felkérésére fordította le a Szentírást, a Szent Jeromos-féle latin nyelvű *Vulgata* alapján. Az 1607-re elkészült munkát 1626-ban nyomtatták ki Bécsben, Matthäus Formica nyomdájában. Ennek az első teljes, magyar nyelvű, katolikus bibliafordításnak a 400 évfordulóját ünnepeljük ebben az évben. Olvasótermünkben már most látható egy installáció, amely Káldi Györgyről és a bibliafordításról szóló ismertető mellett, lehetőséget ad arra, hogy beleolvassunk az aznapi evangéliumba.

A barokk teremben pedig egy nagyobb szabású Biblia-kiállítással készülünk, ahol a látogatóknak bepillantást engedünk a gazdag Szentírásgyűjteményünkbe, melyben 114 nyelven, több száz példányban, a kisméretű zsebben elférő kiadványoktól a hatalmas méretű polyglott (többnyelvű) Bibliákig találhatóak példányok, és állnak olvasóink, kutatóink rendelkezésére.

A gyűjtemény legbecselesebb darabjai közt tartjuk számon a három darab 1626-os első kiadású Káldi-Bibliát, melynek címdalán ezt olvashatjuk: „*Szent Biblia. Az egész keresztyénségben be-vőtt régi deák bötüből magyarra fordította a Jésus-alatt vitézkedő társaság-beli Nagy-Szombati Káldi György pap.*”

A programsorozat első rendezvénye februárban zajlott, amikor az egri Lajosvárosi Gárdonyi Géza Irodalmi Kör tagjai látogattak el hozzánk. Balogh Ferenc könyvtárigazgató Káldi Györgyről és a bibliafordítás keletkezéséről tartott előadást. Ezt követően megtekinthették az eredeti, 1626-ban kiadott Káldi-féle Bibliát, melyből felolvasták a napi evangéliumot, majd kötetlen beszélgetésre került sor.

**SZÁSZ ZOLTÁNNÉ,
CSORBA ERZSÉBET**
Főegyházmegyei Könyvtár,
Eger

A Fitz József-klub első rendezvénye

Február közepén váratlan levél érkezett a postaládámba Rózsa Dávid főigazgató úrtól az Országos Széchényi Könyvtárból. Március 6-ra Fitz József-klub néven hívta össze könyvtárigazgatók egy csoportját, és néhány szakmai szervezet képviselőjét egy hagyományteremtő, informális találkozóra. A levél sok kérdést vetett fel, és kíváncsian készültem az eseményre. Azután a kollégákkal való találkozás, beszélgetés során kiderült, hogy néhány más egyházi könyvtár vezetője is kapott ilyen levelet. Találghattuk, vajon hányan leszünk egyháziak, mi is lesz a Fitz József-klub programja.

A megérkezéskor kiderült, hogy az egyháziak közül a nagyobb felekezetek egy-egy könyvtárának vezetőjét hívták meg az eseményre. Így Balogh Kriszta az evangélikusok, Ásványi Ilona a katolikusok, Oláh Róbert a reformátusok, Tamási Balázs a zsidó felekezet képviselőjében érkezett. Oszlanczi Kriszta pedig a szép számban meghívott egyetemi könyvtár-igazgatók egyik képviselőjeként került a résztvevők közé. Harmadik nagy csoportot a vármegyei hatókörű könyvtárak vezetői képviselték, a negyediket pedig az országos hatókörű szakkönyvtárak vezetői. Az iskolai könyvtárak nevében a Könyvtárostanárok Egyesületének vezetője Cserlakiné Hagymássy Krisztina kapott meghívást, akit az egyházi könyvtárak képviselői fogadtak társaságukba.

Az országos szinten valóban szűk körű közösséget Rózsa Dávid főigazgató úr köszöntötte. Felvázolta a Fitz József-klub célját: fórumot teremteni a könyvtár-vezetők számára, ahol informális, szabad légkörű találkozón beszélhetik meg a hazai könyvtárügy kérdéseit, problémáit. Az egyes könyvtártípusok vezetői egymás problémáit, helyzetét is megismerve, felismerjék a közös problémákat, lehetőségeket. Ezért is kötetlenebb a program, hogy lehetőséget adjon a személyes beszélgetésre. Az első alkalom kísérleti jellegű volt, a továbbiakban a résztvevők adhatnak javaslatokat, hogy még kiket hívnak meg a klub alkalmaira, milyen jellegű programokat valósítsanak meg, s milyen témákkal foglalkozzanak. A negyedévente megrendezésre kerülő alkalmakon exkluzív bemutatókat is szerveznek majd.

A megjelenteket köszöntötte Zsigmond Gábor, a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ elnöke is. Röviden beszámolt a Központ fő törekvéseiről, az új, decentralizáltabb, az egyes gyűjteményeknek nagyobb önállóságot biztosító működési rend kialakításáról. Örömmel üdvözölte a klub elindulását, ami segítheti a könyvtárak feladatellátását, a magyar kulturális örökség hozzáférhetővé tételét.

A következő köszöntést Vincze Máté, a Kulturális és Innovációs Minisztérium közgyűjteményekért és kulturális fejlesztésekért felelős helyettes államtitkár tartotta, aki támogatásáról biztosította a jelenlévőket, és méltatta a könyvtári rendszer szerepét a nemzeti művelődésben.

A köszöntéseket az exkluzív bemutatók követték. Az Apponyi-teremben Bakonyi Zsuzsanna a Régi Nyomtatványok Tára munkatársa bemutatta a nemrég felfedezett Gutenberg-féle 36 soros Biblia töredékét. A tanácssteremben pedig Laskai Anna, a Színháztörténeti és Zeneműtár osztályvezetője egy minikiállítás állított össze Liszt Ferenc kézírataiból és relikviáiból a klub számára.

A találkozó jó lehetőséget adott szót váltani a szakma más területének képviselőivel. Felvetődött az ötlet, hogy megbeszélendő témákat is javasoljunk a következő alkalomra.

BARANYA PÉTER

Piarista Rend

Magyar Tartomány Központi Könyvtára

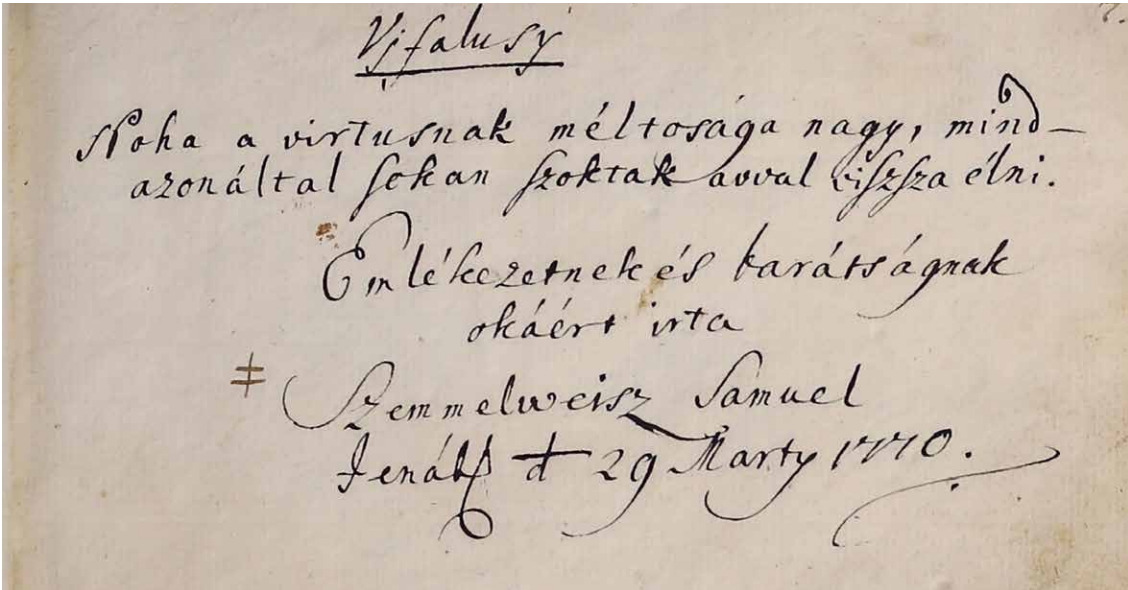
Miért fontos számunkra Szakonyi József album amicorum?

Egy 18. századi emlékkönyv, amely túlmutat önmagán

A Hereditas Aukciósház 17. árverésének 170. tételeként bukkant fel Szakonyi József (1746–1811) soproni nemes, evangélikus lelkész, egyházi író album amicorum. A kötet nem csupán egy 18. századi emlékkönyv: olyan dokumentum, amely közvetlenül kapcsolódik a magyarországi evangélikus értelmiség történetéhez – ahhoz a szellemi közegehez, amelynek örökségét könyvtárunk is őrzi.

Az album amicorum műfaja a peregrinációra induló protestáns diákokhoz kötődik. A fiatal teológusok tanáraiktól, egyházi és világi tekintélyektől, barátaitól kértek bejegyzéseket, amelyek emléktették őket kapcsolataikra és szellemi kötődéseikre. Ezek a kötetek ma nem csupán személyes relikviák, hanem a korszak protestáns hálózatának élő térképei.

Egy életút lenyomata

Szakonyi József 1769-ben, jénai peregrinációja előtt nyitotta meg albumát. A legkorábbi bejegyzés Sopronban kelt, és a további lapokon végigkövethetjük útját Nyugat-Dunántúlon át Prágán, Drezdán és Lipcsén keresztül Jénáig. A legutolsó bejegyzés 1784-ben kelt.

A kötet 447 számozott és 16 számozatlan oldalt tartalmaz – rendkívüli terjedelem egy ilyen műfajban. A bejegyzések kronologikusan követik a fiatal teológus útját Soprontól Jénáig, majd hazatéréséig, de nem érnek véget a visszatéréssel: az album hosszú éveken át kísérte tulajdonosát. A végén található névmutató – feltehetően saját szerkesztésében – arról tanúskodik, hogy a kötet számára nem pusztán emléktárgy, hanem rendszerezett kapcsolati dokumentum volt.

Szakonyi dabronyi születésű lelkész volt, aki tíz évet tanult Sopronban, majd három évet Jenában. Lelkészként Nemescsón és Pápán szolgált, később alesperes, majd főesperes lett, és részt vett az 1791. évi pesti zsinaton. Nem csupán egyházkormányzati tisztségviselő volt, hanem egyházi író: imádságokat és énekszövegeket publikált, pedagógiai munkát adott közre; Payr Sándor „jeles énekíróként” említi.

Pályája tipikus, ugyanakkor magas színvonalú protestáns értelmiségi életút: hazai tanulmányokat követően peregrináció a német egyetemeken, majd lelkipásztori és közösség-szervező tevékenység Magyarországon. Az album amicorum ebben a tekintetben elsőrangú forrás: nem csupán életrajzi adatokat, hanem élő kapcsolatrendszerrel mutat meg.

S.	T.	T.
	Titulus libri. —	S.
D.	Fischerunk. —	409.
Ros.	Fitzin. —	257.
B.	Tampos. —	412.
J.	Forkos. —	77.
P.	Forkos. —	109.
L.	Böglar. —	154.
G.	Böglar. —	155.
J.	Föth-Sipkovits.	226.
A.	Föth. —	28.
W.	Erögnyjt.	345.
F.	Sjuntz. —	158.
G.	Fextoris.	208.

Kapcsolatok hálója

Az album bejegyzései három jól elkülöníthető kapcsolati réteget rajzolnak ki. Megjelenik benne a soproni városi és iskolai elit, az egyházi vezetők és lelkészek köre, valamint a peregrináció során kialakult nemzetközi akadémiai háló.

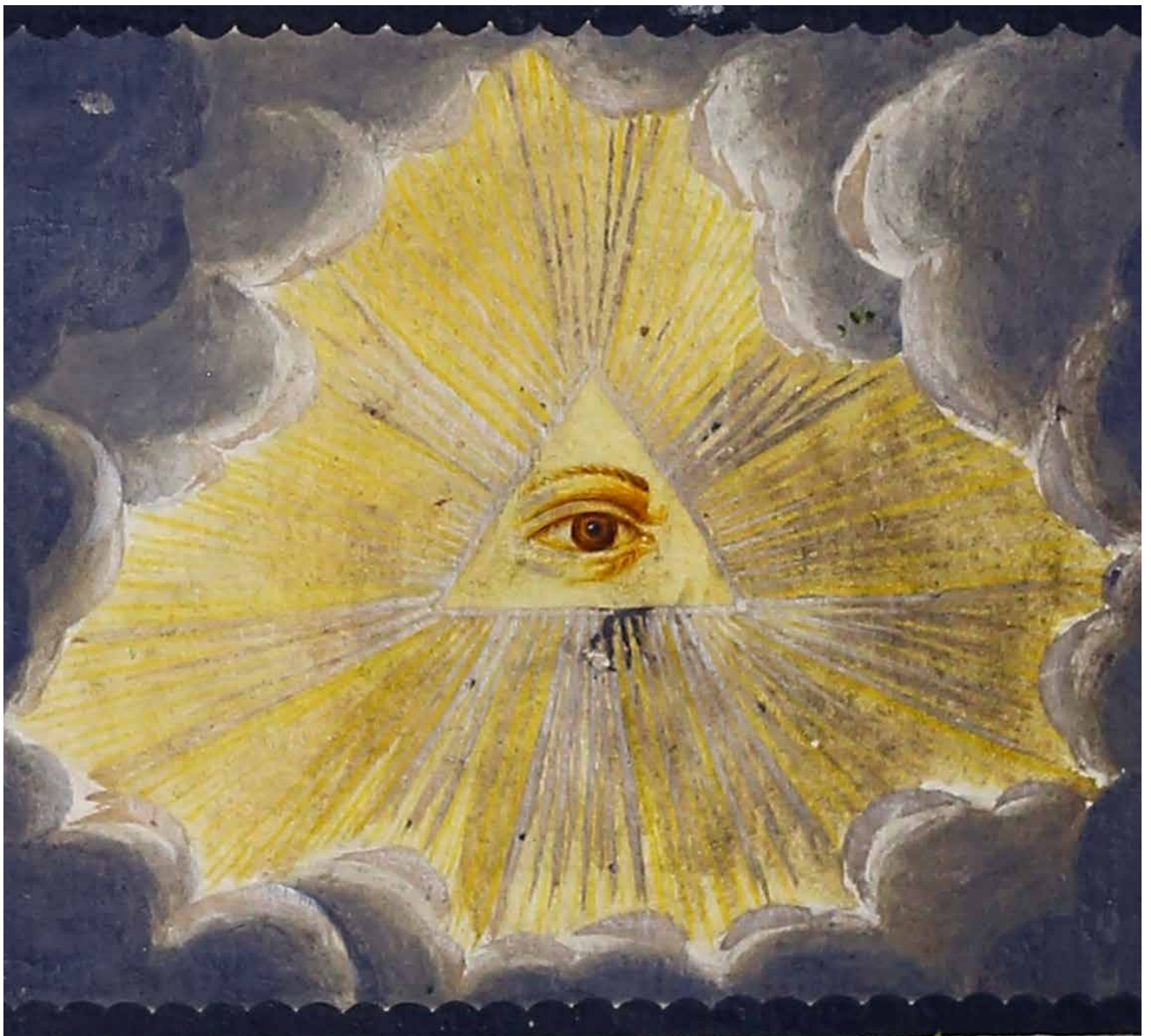
A bejegyzések pontos dátumai és helymegjelölései révén rekonstruálható az útvonal: Sopron – Nyugat-Dunántúl – Prága – Drezda – Lipcse – Jéna. A hazatérés után is folytatódó bejegyzések azt mutatják, hogy a kötetet tulajdonosa tudatosan gondozta; a névmutató ennek kézzelfogható bizonyítéka.

Művészet és kegyesség egy kötetben

A kötet különlegességét növeli két egész oldalas, színes rajz, amelyeket Maria Isabella Schauer soproni festőnő készített.

Az egyik a Mindentlátó szem ábrázolása, áldáskívánó felirattal – az isteni gondviselésbe vetett bizalom kifejezéseként. A másik klasszikus memento mori-ábrázolás, Sirák könyvére utaló szöveggel és 1769. szeptember 7-i soproni keltezéssel.

E rajzok nem pusztán díszítőelemek: teológiai és erkölcsi üzenetet hordoznak, a peregrináció spirituális dimenzióját jelenítik meg, és betekintést engednek a 18. századi protestáns kegyességi kultúrába.

Nyelvi sokszínűség, nemzetközi horizont

A kötet nyelvi sokszínűsége is figyelemre méltó. Perger Péter közlése szerint a bejegyzések túlnyomórészt latin és német nyelvűek, de jelentős számú magyar bejegyzés mellett francia, angol és klasszikus görög sorok is találhatóak benne.

Ez a többnyelvűség a 18. századi protestáns értelmiség nemzetközi beágyazottságát tükrözi, ugyanakkor a magyar nyelvű bejegyzések erősen jelenlévő hazai kötődéseket is mutatják.

Közös örökségünk része

Az album amicorum műfaja önmagában nem egyedi, ám ez a példány több szempontból is kiemelkedik: rendkívüli terjedelme, a hosszú (1769–1784) időintervallum, az azonosítható történeti személyek nagy száma, a tudatosan szerkesztett névmutató, valamint a magas színvonalú művészi illusztrációk révén.

Miért fontos ez számunkra? Mert az ilyen dokumentumok kézzelfogható módon mutatják meg azt a szellemi és egyházi hálózatot, amelyből a mai magyar evangélikusság is kinőtt. Egy album amicorum nem pusztán egy személy emlékkönyve, hanem egy közösség, egy korszak, egy egyház élő lenyomata.

Szakonyi József albuma egyszerre helytörténeti, egyháztörténeti és művelődéstörténeti forrás. Tartalma más dokumentummal nem pótolható. Ezért nem csupán aukciós tételként, hanem közös örökségünk részeként érdemes tekintenünk rá.

BALOGH KRISZTA

Evangélikus

Országos Gyűjtemény, Könyvtár

Emlékkönyvek a világhálón

A ma is sokunk számára ismert és kedvelt emlékkönyvek gyökerei a reformáció idejére nyúlnak vissza. Már ugyan korábban is létező jelenség volt, igazán a peregrináció időszakában terjedt el az album amicorumok széleskörű megjelenése. Jellemzően szinte minden peregrinusnak volt ilyen könyvecskéje, így gyakori látvány volt az egyetemeken egészen a 18. század végéig. A kezdeti időkben egyfajta igazolásként is szolgálhatott az útról, hiszen nem csak diáktársak, de tanárok és mások is írtak bejegyzéseket, akikkel az tulajdonos útja során találkozott. Mondhatjuk, hogy az albumok az útinaplók egy sajátos formájaként funkcionáltak az idegen országokban gyűjtött emlékek megőrzéséhez.

Peregrináció

A peregrináció a középkorban zarándoklatot vagy vallási célú vándorlást jelentett, amely az egyetemek megjelenését követően kezdett a külföldi egyetemjárás megnevezésévé alakulni, innentől beszélhetünk peregrinatio academicáról és a koraujkortól szinte már csak ezt jelöli.

Dokumentáció és kutatás

A peregrinusok emlékkönyvekbe (album amicorum), naplókönyvekbe (diarium) és a kiadásokat tartalmazó füzetecskébe (omnarium) dokumentálták utazásaik egyes mozzanatait, de ezeken túl is vannak forrásai az egyetemjárásoknak, de ezekre most nem térek ki. Az album vagy philotheca, (német nyelvterületen Stammbuch) beíratlan könyvecskét jelent, amelyet általában még indulás előtt megvásárolt vagy elkészített a peregrinus, melybe az utazás során jellemzően bibliai idézeteket, jelmondatokat, köszöntéseket, rövid verseket jegyeztek be. Helyeként akár rajzok és kisebb festmények is készültek a könyvecskébe.

Az album amicorumok dokumentálták és tulajdonképp fenntartották a peregrinusok kapcsolati hálóját, kimutathatóvá téve egy-egy utazó kapcsolati tőkéjét.

Az egyes albumok, illetve az albumok közötti hálózatok feltérképezése kifejezetten izgalmas kutatási terület, amellyel többen foglalkoznak mind idehaza és külföldön is. Ez irányú kutatások több pontból is indulhatnak, akár egy konkrét kézbe került album feldolgozásával vagy akár az albumokat dokumentáló adatbázisok valamelyikében is rá akadhat az ember kutatása tárgyára. Ez utóbbira jó példa Szegedi Tudományegyetemen Latzkovits Miklós főszerkesztésével készülő *Inscriptiones Album Amicorum*. A 2003-ben indult adatbázis 4000 rekorddal kezdett, ami több mint megduplázódott a következő öt évben, és ez a szám napjainkig is folyamatosan gyarapszik. Ez a 16–18. századi emlékkönyvek hungarika jellegű bejegyzéseinek adatait gyűjti. Számos tanulmányt ismerünk, amelyek már a bevezetője említi az IAA-t, nem véletlenül, hiszen a magyar – és nemzetközi – album kutatók számára nehezen megkerülhető, forrásról beszélünk.

Amint ebből a rövid összefoglalóból is kitűnik, az album amicorumok egy igen nagy és széleskörű téma, így nehéz kielégítően szólni róla mindössze néhány bekezdésben. Különösen, ha nem csak magát a dokumentumformát vagy az eddig feltáratlan albumokat, hanem azok történeti kontextusát, a kapcsolati hálókat és a kutatást elősegítő forrásokat is figyelembe vesszük, de talán valaki éppen e hézagos sorokat olvasva kezd neki következő tanulmánya megírásának, tovább bővítve a kutatási terület színes irodalmát.

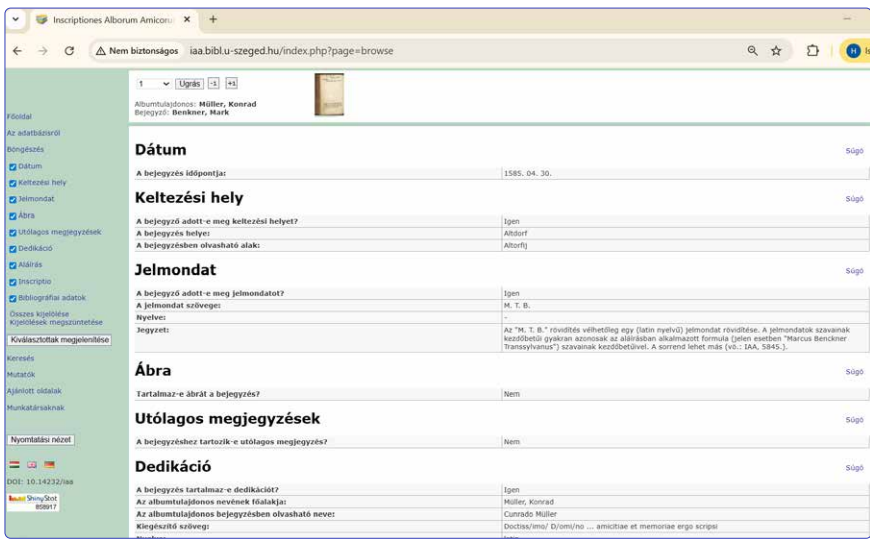
Adatbázisok (magyar és külföldi)

- Inscriptiones Album Amicorum* (IAA), szerk. Latzkovits Miklós, Szeged, 2003–2026, DOI: 10.14232/iaa, <http://iaa.bibl.u-szeged.hu/index.php?page=home>
- Repertorium alborvm amicorum* (RAA): *Internationales Verzeichnis von Stammbüchern und Stammbuchfragmenten in öffentlichen und privaten Sammlungen*, ed. Herner Wilhelm SCHNABEL, Erlangen – Nürnberg, 1998 – 2026, <https://raa.gf-franken.de/de/startseite.html>
- Stammbücher der Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen*, <https://sub.sammlungen.uni-goettingen.de/stammbucher/>
- Album Amicorum of the 16th-17th Centuries*, in *History of the book: Resources and References*, https://hob.gseis.ucla.edu/Resources/Knipprath_Reference.html
- Collectie alba amicorum van de Koninklijke Bibliotheken*, <https://www.kb.nl/onderzoeken-vinden/bijzondere-collecties/alba-amicorum>

Felhasznált források

- MARKÓ Anita, *Hálózatok a 16–17. századi album amicorumokban: Az 1500 és 1700 közötti hungarika jellegű emlékkönyvbejegyzések hálózatelemzése az Inscriptiones Alborvm Amicorum adatbázis alapján*, in *Digitális Bölcsészet*, 1 (2018), 55–82, <https://doi.org/10.31400/dh-hun.2018.1.152>
- Pápai Páriz Ferenc európai peregrinációjának emlékkönyve (1711–1726), <https://www.studiolum.com/en/ppf-hun.htm>
- Régi és új peregrináció, Magyarok külföldön, külföldiek Magyarországon*, ed. BÉKÉSI Imre, JANKOVICS József, KÓSA László, NYERGES Judit, Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság, Scriptum Kft., Budapest–Szeged, <https://mek.oszk.hu/06300/06387/>
- ZSENGELLÉR József, *A legkorábbi magyar vonatkozású album amicorum-bejegyzés és héber köszöntővers*, in *Irodalomtörténeti Közlemények* 128 (2024): 5, 640–648, doi: 10.56232/itk.2024.5.06.
- HEGYI Ádám, *Album amicorum, Peregrináció*, in *RefWiki: Református Online Enciklopédia*, https://refwiki.kre.hu/index.php?title=Album_amicorum, <https://refwiki.kre.hu/index.php?title=Peregrin%C3%A1ci%C3%B3>

WINKLER ANNA
Evangélikus
Országos Gyűjtemény, Könyvtár

Interjú Török Beátával, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Könyvtára vezetőjével

Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat elismeréssel tüntették ki Török Beátát március 15-e alkalmából.

Hogyan indult a pályafutásod? Mi vezetett ahhoz, hogy egyházi gyűjteményben helyezkedj el?

Szegeden végeztem egyetemi tanulmányaimat. Amikor a kilencvenes évek elején a Szegedi Hittudományi Főiskola (ma Gál Ferenc Egyetem) civilek számára is megnyitotta kapuit, úgy éreztem, hogy a magyar-könyvtár szak mellett van szabad energiám teológiai stúdiumokra is, így 1992-ben itt is elkezdtem tanulmányaimat. A rendszerváltás utáni változások a főiskolát is elérték, akkreditálni kellett az intézményt, s ennek részeként meg kellett szervezni a könyvtárat. Turay Alfréd atya, az intézmény akkori rektora kért fel arra, hogy Lotz Antal atya mellett könyvtárosként dolgozzak. 1996. április 1-én friss diplomásként kezdtem el a könyvtárosi pályámat, és közben a főiskola hallgatója is voltam. Lotz atya halála után, 1998-tól a könyvtár vezetője lettem.

Izgalmas időszak volt: egy modern könyvtári teret alakítottunk ki, a könyvhalmbokból jól használható könyvtárat hoztunk létre, a kézzel írott katalóguscédulák helyett integrált könyvtári rendszert építettünk. Számítalan jó projektet vittünk itt végig. Lehetőséget kaptunk például arra, hogy az 1990-es évek elején Somfai Béla jezsuita atya által Kanadában összegyűjtött kiváló teológiai munkákat megjelenítsük a főiskola katalógusában. Pályázati forrásból retrospektív katalóguskonverziót hajtottunk végre, több ezer kötet bibliográfiai adatait rögzítettük a Voyager (a Corvina elődje) integrált könyvtári rendszerben.

A változást a magánéletemben bekövetkezett események hozták el: férjhez mentem, s a közös élet Szegedről Budapestre hívott. Várnai Jakab ferences szerzetes, akinek tanítványa is voltam, s mint könyvtárost is megismert, keresett meg azzal, hogy az akkor induló Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán vállaljam el a könyvtár vezetését. 2003 augusztusától dolgozom a Sapientian, ahol a szegedihez hasonló szituációban találtam magam: dobozokban lévő, nyugat-európai könyvtárakból érkezett könyvekből kellett egy főiskolai állományt kialakítani.

Szeged hozta meg azt a felismerést, hogy ehhez a munkához türelem kell. Nincs olyan, hogy ma kipakolom, s holnapra kész van a könyvtár, hanem folyamatos, nagyon kitartó munkára van szükség. A másik fontos felismerés az volt, hogy a könyvtárépítés soha nem egyszemélyes projekt, hanem minden területen kellene a munkatársak, kollégák. Minden munkahelyemen nagy bizalmat kaptam a feletteseimtől, és mindig az vezérelt, hozzuk ki minden helyzetből mindazt, ami kihozható.

Mit tekintesz az eddigi pályafutásod legfontosabb szakmai eredményének, mérföldkövének?

Nagyon jelentős szakmai eredmény, hogy két könyvtár indulását alapozhattam meg, s nagyon sok munka van abban is, hogy a Sapientia Könyvtára kétszeres Minősített Könyvtár címmel rendelkezik. A minőségszabványok számomra szemléletmódot és munkamódszert jelent. A rendszerező munka segít abban, hogy jól gazdálkodjunk az idővel: minden egyes feladatot határidőhöz kötünk, és ez hosszú távon segíti a stratégiai célok megvalósulását. Kiemelten fontosnak tartom, hogy minden munkafolyamatnál legyenek ellenőrzési pontok, így végezhetünk precíz, minőségi munkát. Fontos hangsúlyoznom, minden elért siker nem a saját, hanem közös munkánk hozadéka. Igyekezzünk kihasználni az egyéni erősségeket: Zsohovszky Márta az MTMT-ben erős, Flier Gergely remekül ír, Tima Annamária pedig az a kedves arc, aki bevezeti az olvasókat a könyvtár használatába. De ugyanígy kell megemlítenem a tágabb egyházi és világi könyvtárosközösséget is. Sok-sok területen nagyon sokat számított a folyamatos, közöttünk zajló tudásmegosztás, információcsere. Az EKE-nek titkára voltam Ásványi Ilona első elnöksége alatt, 2004–2007 között, ekkor indítottuk az EKE Hírlevelet. Amikor GYES-ről 2012-ben visszatértem, az EKE Hírlevél szerkesztését folytattam tovább 2022-ig. Ezeket nem nevezhetjük mérföldköveknek, mégis olyan önkéntes hozzájárulások a közös könyvtárügy szolgálatához, amelyek alapja és felépítője is voltak saját és sok más egyházi könyvtár munkájának is. Mindenki tudja, aki rendezvényt szervezett és/vagy fogadott, hogy mennyi láthatatlan háttér munka van benne: a Sapientia nemcsak központi fekvése miatt volt kedvelt helyszíne EKE rendezvényeinek, hanem a házigazdaként képviselt és nyújtott precizitásunk, kedvességünk, mosolyaink miatt is. Mi tényleg örültünk (és örülünk) mindenkinek, aki megtisztelte jelenlétével rendezvényeinket, könyvtárunkat.

A könyvtárban végzett munkád során milyen kép alakult ki benned a könyvtárad küldetésével, az egyházi intézményrendszerben betöltött szerepével kapcsolatban?

A Főiskola az elmúlt 26 évben azért támogatott bennünket következetesen, mert felismerte: a könyvtár olyan tudásbázis, amely nélkül sem a tanulás, sem a kutatás nem képzelhető el. Ha megállok az aulában, mindig eszembe jut, milyen nagyvonalúan alakították ki a könyvtár tereit – ez önmagában jelzi, mennyire fontosnak tartja az intézmény a működésünket.

Elvárás az intézmény részéről, hogy a könyvtár hozzájáruljon a főiskola eredményességéhez. Az oktatók kutatástámogatása kiemelt feladatunk: segítünk eliga-

zodni a publikálási lehetőségekben, kezeljük az MT-MT-profilokat, statisztikákat készítünk habilitációkhoz, pályázatokhoz. Komoly energiát fektetünk abba, hogy a főiskola tudományos kibocsátása látható legyen. A főiskolai kiadványok ma már DOI-val ellátva jelennek meg, a Sapientiana folyóirat ráadásul OJS platformot működtet, s a tartalmaink elérhetők a REAL-ban és az EPA-ban. Ezeket a lehetőségeket mi könyvtárosok ismertük, s így a mi koordinálásunkkal zajlanak e diszszeminációs folyamatok.

A könyvtárban végzett munkám során az is egyre világosabbá vált számomra, hogy egy hittudományi főiskola könyvtárának küldetése túlmutat a dokumentumok őrzésén és szolgáltatásán. Meggyőződésem, hogy a könyvtár az evangelizálás egyik eszköze lehet. A keresztény értékrendhez kapcsolódó művek nem pusztán szakszövegek: sokak számára jelentenek személyes útmutatást is. Fontosnak tartom, hogy

ezek a tartalmak nyilvánosan, bárki számára hozzáférhetőek legyenek. Barsi Balázs gondolatát gyakran idézem: nem magunkat, hanem az evangéliumot kell szolgálnunk.

Hogy látod az egyházi könyvtárak helyzetét a hazai kulturális területen? Mennyire láthatóak a szélesebb szakmai és civil közösség számára?

Nagyon jó kezdeményezésnek tartom, hogy szakmai programjainkra rendszeresen meghívjuk a nem egyházi kollégákat, akik szívesen jönnek is. Ugyanakkor azt látom, hogy mi, egyházi könyvtárosok ritkán vállalunk aktív szerepet más szervezetekben. Jó lenne bátrabban kilépni a saját köreinkből, mert rengeteget lehet tanulni a tágabb szakmai közegetől. A DOI, az OJS mind olyan területek, amelyeket én is a világi könyvtári szférából ismertem meg.

Az utóbbi évek EKE konferenciái ráirányították a figyelmet arra, hogy a szűk szakmai kereteken túl tágabb kontextusból szemléljük munkánkat, így az élethosszig tartó tanulás, a generációk közötti párbeszéd fontosságát emelték ki, de ugyanígy, a legutóbbi, online marketingről tartott szakmai nap rámutatott arra, hogy a közösségi médiás jelenlét – még ha nem is mindannyiunk „világa” – ma már megkerülhetetlen. Mindebből a legfontosabb számomra, hogy az új szemléleteket tudjuk befogadni, s találjuk meg azt, amit tudunk használni belőlük. A cél az, hogy felkeltjük az érdeklődést, hiszen evangelizálni és edukálni akarunk, tudást, tájékoztató pontot adni.

Melyek a legnagyobb kihívások, amelyekkel ma egy egyházi könyvtárnak szembe kell néznie – akár szakmai, akár fenntartói, akár társadalmi szempontból?

Sokszor panaszkodunk a kis létszámra. Alapvetően nem a kis létszám a legnagyobb kihívás, hanem az, hogy ennek ellenére minden feladatot el kell látnunk, amit egy nagy könyvtárban. Éppen ezért tartom nagyszerű kezdeményezésnek például az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumán belül létrejött MT-MT-s munkacsoportot, ahol nem vezetők ülnek az asztalnál, hanem azok a munkatársak, akik ténylegesen végzik a feladatot. Az EKE-n belül is – főként személyes kapcsolatok révén – lehet segítséget kérni a kollégáktól, de erősíthetne bennünket, ha minél több ilyen munkacsoport működne.

A könyvtár egyik legfontosabb feladata ma már nemcsak az, hogy hozzáférést adjon a dokumentumokhoz, hanem az is, hogy segítse a hallgatókat eligazodni a hatalmas „tengerben”, a tudományos és nem tudományos tartalmak között. Szerepünk van abban, hogy támogassuk a kritikai gondolkodást: segítsünk megkülönböztetni a hiteles forrásokat a kevésbé megbízhatóktól.

Az MI ijesztő, ugyanakkor megkerülhetetlen valóság. A lényeg számomra az, hogy megtanuljunk jól használni. Közben azonban ott a kérdés: hogyan őrizhető meg az ember mint gondolkodó, alkotó személy – Isten teremtménye –, amikor egyre több tartalom MI-vel készül. Fontosnak tartom, hogy a mesterséges intelligencia által felkutatott irodalom az emberi gondolkodásban, az emberi alkotásban teljesedjen ki. Én magam is használom az MI-t, de csak kiindulópontként – kritikusan kezelem, átalakítom, hozzáteszem egyéni meglátásaimat, gondolataimat.

Milyen fejlesztési irányokat, célokat látsz magad előtt a következő évekre? Van-e valamilyen kiemelt projekt, amely meghatározza a közeli jövőt?

A jövőre nézve szeretném tovább vinni azt a munkamódszert, amely eddig is meghatározta a könyvtár működését: lépésről lépésre haladni, résen lenni, figyelni a trendeket, és folyamatosan reflektálni a világ kihívásaira. Fontos célom egy olyan repozitórium létrehozása, amelyben a főiskola teljes tudományos és oktatási tartalma rendezett, kereshető formában elérhető. Nagyon mozgat az a projekt, hogyan tudnánk hosszabb távon kapcsolatban maradni a tőlünk kikerülő hallgatókkal, lelkigondozókkal. Jó lenne olyan utánpótlási rendszert kialakítani, amely nemcsak a tanulmányaik alatt, hanem a későbbi munkájuk során is friss irodalommal, szakmai tartalmakkal támogatja őket. Az evangelizáció továbbra is fontos számomra. A könyvtár ebben is eszköz lehet: segíthet abban, hogy mindenki megtalálja a helyét ebben a világban, és olyan életvezetési támpontokat kapjon, amelyek valódi kapaszkodót jelentenek.

Miben látod az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének legnagyobb erejét és jelentőségét a hazai könyvtárszakmai szervezeteken belül?

Azt tapasztalom, hogy amit rólunk tudnak, az már valódi szakmai bizalmon alapul. Harminckét év munkája, következetes jelenléte és a kollégáim szakértelme bizonyította, hogy érdemes kikérni a véleményünket. Az olvasókat szolgáljuk, és közben olyan tudást halmoztunk fel, amelyet a törvényalkotási és jogszabály-előkészítési folyamatokban is képviselhetünk.

Jürgen Habermas fogalmazta meg, hogy „a keresztény remény természetfeletti távlatai helyett csupán egy immanens bizakodás” van jelen napjainkban, de hiszem, hogy könyvtáraink rendezvényei, kiadványai, szakmai és keresztény emberi jelenléte mind hozzájárulhatnak ahhoz a reményhez, amely túlmutat a látható valóságon.

Könyvtári szakemberként milyen feladattal foglalkozol legszívesebben? Mire vagy a legbüszkébb könyvtárosként?

Azt szeretem a könyvtárosi munkában, hogy sokféle, sokrétű dolgot csinálhatok. Mivel kis létszámú könyvtár vagyunk, a könyvtári munkafolyamatok minden részében részt veszek. A feladatok sokszínűsége és szabadsága örömmel tölt el. Hálás vagyok azért, hogy az elmúlt 30 év munkája számtalan remek könyvtáros kollégával, emberi barátsággal ajándékozott meg.

Az interjút készítette:
BÁCSKAI-HORVÁTH HAJNALKA
 Piarista Rend
 Magyar Tartománya Központi Könyvtára

Interjú Németh Gáborral, az Országos Széchényi Könyvtár Ciszterci Műemlékkönyvtárának igazgatójával

A Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetést kapott Németh Gábor március 15-e alkalmából.

2002 óta dolgozol Zircen a Ciszterci Apátság Műemlék-könyvtárában. Hogyan indult a pályafutásod? Mi vezetett ahhoz, hogy ebben a gyűjteményben helyezkedj el?

Szegeden végeztem, először a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán könyvtár–történelem szakon, de ezzel párhuzamosan már részt vettem a József Attila Tudományegyetem régi könyves könyvtáros képzésén is, ott diplomáztam. Mikor elkezdtem a főiskolát, a könyvtár tanszék vezetőjét Monok Istvánnak hívták, aki aztán megpályázta és elnyerte az OSZK főigazgatói posztját. 2002-ben ő ajánlotta fel a zirci lehetőséget, mert megüresedett egy státusz a könyvtárban. A válaszom eplényi lakosként egyértelmű igen volt, Magyarország legszebb bibliotékájába kerülhettem. És már az első napomon megismerkedtem Hervay Leventével, a ciszterci szerzetessel, a tudós történésszel és könyvtárossal, a Régi Magyar Nyomtatványok első köteteinek egyik szerkesztőjével. Nem egy inspiráló környezet egy régi könyves számára?

Mit tekintesz az itt töltött időszak legfontosabb szakmai eredményének, mérföldkövének?

Több is van. Elkezdtem az állomány feldolgozását könyvtári rendszerbe. Sajnos, ez nem megy retrospektív módszerrel, olyan egyenetlen minőségű a könyvtár cédulakatalógusa. Maradt az autopszia, minden könyvet leemelni a polcra, így viszont lassúbb a folyamat. Viszont mindent megpróbálok feltárni, még egy rövidített kötéisleírást is beillesztek a rekordba. Több nagyszerű kiállítást rendeztünk a kollégákkal, talán a legemlékezetesebb számomra a Plihál Katalinnal, az OSZK Térképtárának akkor vezetőjével közös munkánk a *Margaritae Chartographicae* (Kartográfiai Gyöngyszemek) tárlat volt. És 2021-ben átadtuk a felújított barokk termet és műemlékfolyosót, 2024-ben pedig a helyreállított belső galériát. És hozzánk került Borsa Gedeon könyvtára.

A te gyűjteményed speciális abban, hogy egyszerre tartozik az egyházi és a világi intézményrendszerbe is. A gyűjteményben végzett munkád során milyen kép alakult ki benned a könyvtárad küldetésével, az egyházi és világi intézményrendszerben betöltött szerepével kapcsolatban?

Igen, a könyvtár ciszterci tulajdonban van, de az OSZK a vagyongazdálkodó. A tárgyi környezet, a berendezés és az állomány is a védett kulturális örökség része. Egy szerzetesi gyűjtemény, amely a helyén maradhatott úgy is, hogy a rend működését 1950-ben betiltották. Küldetésünk, hogy megőrizzük és feldolgozzuk az állományt, bemutassuk a ciszterciek szerepét a magyar könyvkultúrában, tudományos életben az érdeklődők számára.

Számomra nem releváns, hogy egyházi vagy világi az intézményrendszer. Mindkettőben értékes szakmai közösségek vannak, akikkel jó és érdemes együttműködni. A könyvtár összeköt, nem elválaszt, amit a mi kis gyűjteményünk is igazol.

Hogy látod az egyházi könyvtárak helyzetét a hazai kulturális területen? Mennyire láthatóak a szélesebb szakmai és civil közönség számára?

A muzeális gyűjtemények helyzetére látok rá leginkább. Ez pedig zömében egyházi. Nagyon sok múlik azon, hogy a fenntartó miképpen látja az adott bibliotéka szerepét. Múltunk dicső bizonyítékára tekint, vagy öreg salabakterekre, amik viszik a pénzt. Mert valóban egy gyűjtemény fenntartása és fejlesztése nem olcsó mulattság. Ezt ellensúlyozza, ha turisztikai attrakcióként is be tudjuk mutatni, amiért belépőjegyet szedhetünk. Magyarországon könnyedén lehet egy kényelmes könyvtártúrát szervezni. Soroljam? Debrecen, Sáropatak, Eger, Gyöngyös, Kalocsa, Pécs, Keszthely, Veszprém, Zirc, Pannonhalma, Győr és a budapesti helyszínek. Talán ezeken a régi gyűjteményeken keresztül mutathatjuk be, milyen fontosak a könyvtárak ma is, mennyi lehetőséget nyújtanak egyéneknek, közösségeknek.

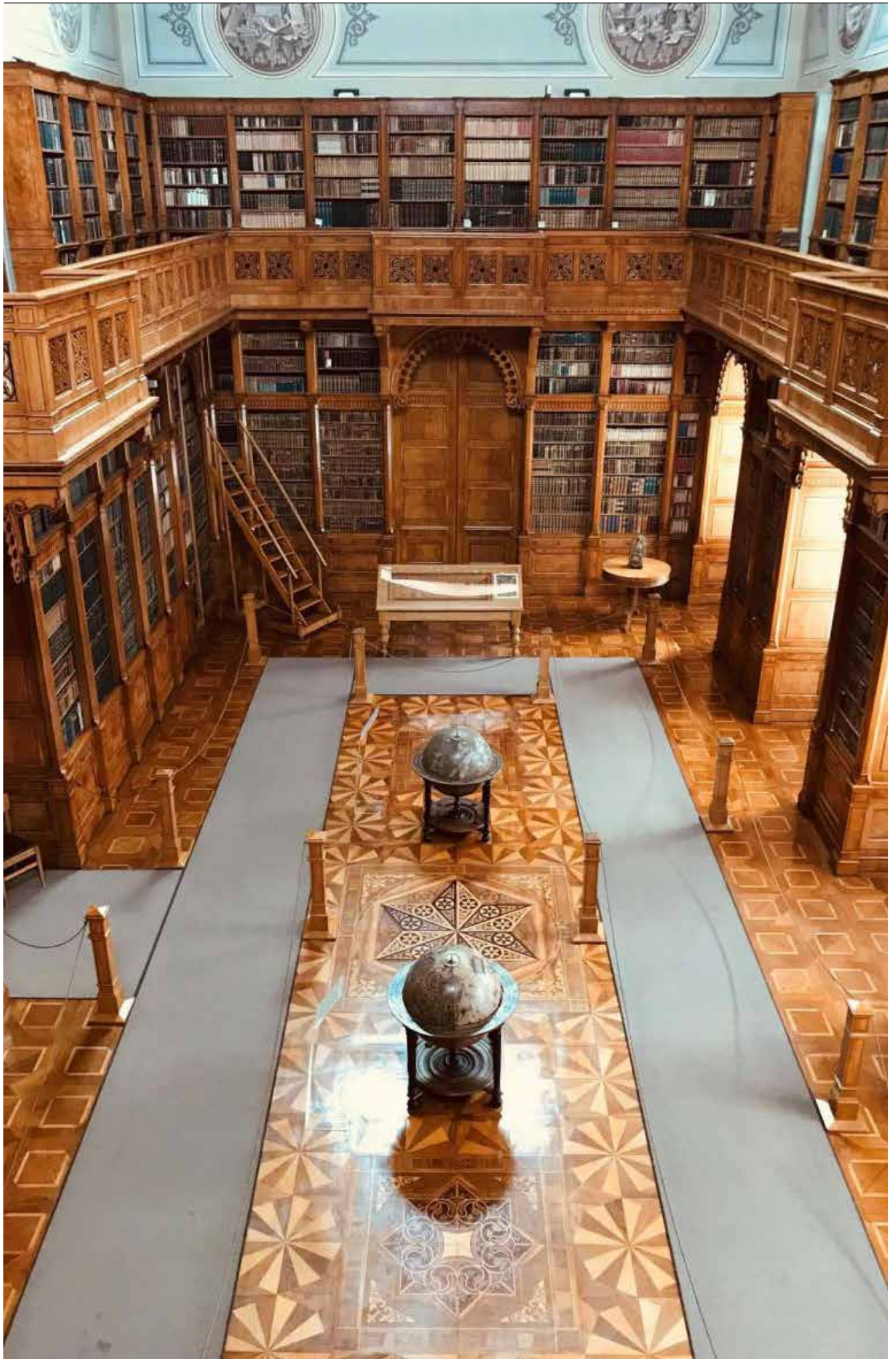
Melyek a legnagyobb kihívások, amelyekkel ma egy egyházi könyvtárnak szembe kell néznie – akár szakmai, akár fenntartói, akár társadalmi szempontból?

A forráshiány. És értem ezt mind pénzügyi, mind humánerő-forrásra. Csak egy egyszerű példa az állományvédelem területéről. Beépítünk egy modern légtechnikai rendszert, amivel tisztítjuk a levegőt, szabályozzuk akár a hőmérsékletet és akár a páratartalmat is. A bekerülés az egyszeri összeg. De a karbantartás, működtetés az előző évi költségvetéshez képest növekménnyel jár. Lesz-e rá fedezet, hogyan áll a plusz költséghez a fenntartó?

A bérhelyzet pedig nem ösztönzi a fiatalokat, hogy a könyvtárosi hivatás felé forduljanak. Én már érzem az utánpótlás hiányát.

Milyen fejlesztési irányokat, célokat látsz magad előtt a következő évekre? Van-e valamilyen kiemelt projekt, amely meghatározza a közeljövőt?

Már megkezdődött az állomány digitalizálása. Ezt számunkra az OSZK Digitálizáló Osztálya végzi. Szeretném, ha ez nagyobb lendületet kaphatna. És még van mit korszerűsíteni a könyvtár műszaki gépészetén.

Céлом, hogy a zirci könyvtárat felhelyezzem a tudományos térképre, főleg a régi könyves szakmában. Konferenciák, előadások helyszínékként használva a gyönyörű barokk termünket.

Miben látod az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének legnagyobb erejét és jelentőségét a hazai könyvtárszakmai szervezeteken belül?

Az EKE egy fontos szakmai szervezet, sok taggal – a kicsitől a nagyig. Van, ahol egy könyvtáros dolgozik, de ugyanazzal a problémával szembesül, mint egy nagyobb gyűjtemény dolgozója. Lásd, milyen sikeres volt a legutóbbi állományvédelmi szakmai nap, hamar beteltek a helyek. Az EKE ezt a háttérrel tudja biztosítani a tagjainak, amit külön-külön nem biztos, hogy elérnének. Az összefogás az ereje a szervezetnek. Jelentősége pedig az, hogy felteszi, képviseli a szakma e különleges szegmensét

Könyvtári munkatársként, tudományos kutatóként milyen feladattal foglalkozol legszívesebben? Mire vagy a legbüszkébb gyűjteményi dolgozóként?

Tudományos területen mostanság legtöbbit azzal foglalkozom, hogy rekonstruáljam a bibliotéka 18. századi állományát, feltárjam a történetét. Ez az időszak egy fontos periódus Magyarországon, a török megszállás után ekkor épül ki a felszabadult területeken újra a világi és egyházi intézményrendszer. Sok szerzetesrend települt vissza az országba, rendezték be életüket. És a ciszterciek szempontjából még előtte álltak a nagy változásnak, hiszen tanítással csak a század legvégén kezdenek el foglalkozni, tehát még a hagyományos komplementatív életmódjukat folytatták. Zirc pedig a sziléziai Heinrichau fiája volt. Izgalmas időszak.

Az interjút készítette:

BARANYA PÉTER

Piarista Rend

Magyar Tartomány Központi Könyvtára

Interjú Ásványi Ilonával, a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár igazgatójával

A Magyar Kultúra Napja alkalmából
2026. január 22-én miniszteri elismerő oklevelet
vehetett át Ásványi Ilona.

1990 óta dolgozol Pannonhalmán. Hogyan indult a pályafutásod? Mi vezetett ahhoz, hogy egyházi gyűjteményben helyezkedj el? Hogy kerültél könyvtári területre?

Többször megvallottam már, hogy tanárnak készültem, a magyar szak mellé választottam a könyvtárat, nem gondoltam, hogy könyvtáros leszek. A Mécs Lászlóról írt szakdolgozatomhoz Pannonhalmán kuttattam. Később úgy alakult, hogy tanítási és könyvtári gyakorlatomat is itt töltöttem és megkérdeztem, hogy volna-e állás számomra.

Mit tekintesz az itt töltött időszak legfontosabb szakmai eredményének, mérföldkövének?

A pályám elindulása egybeesett a rendszer megváltozásával, amikor minden területen (politika, gazdaság, társadalom, tudomány, kultúra) egy új korszak kezdődött, az egyházi könyvtárak életében is. Az 1990-es évektől a könyvtárosi munka szakszerűbbé vált Pannonhalmán: egy pontosan meghatározott gyűjtőkör mentén történt a szerzeményezés, korszerűbb lett a feldolgozás, megélénkült az olvasó-, kutatószolgálat, vállaltuk a nyilvános státuszt, különböző informatikai fejlesztések történtek, elkezdődött a digitalizálás, tudatosabb lett az állományvédelem. Pannonhalmára lett az 1994-ben alakult Egyházi Könyvtárak Egyesülése szellemi központja, melynek öt évig titkára, három cikluson át elnöke és elnökségi tagja voltam.

A könyvtárban végzett munkád során milyen kép alakult ki benned a könyvtárad küldetésével, az egyházi intézményrendszerben betöltött szerepével kapcsolatban?

Pannonhalmán 996 óta élnek szerzetesek. Itt jött létre az egyházi közösség, és itt épült fel az első egyházi intézmény hazánkban: a templom és a monostor. Miután Szent Benedek Regulája kiemelten foglalkozik az olvasással, itt jött létre az első könyvtár is Magyarországon. Bár a gyűjteményt „a magyar történelem zivataros századaiban” többször újra kellett alapítani, ez az elsőség, mely tapasztalataink szerint egyféle tiszteletet vált ki a szakmabeliektől és laikusokból egyaránt, számunkra nagy felelősséget, kötelezettséget jelent. Gyűjteményünk a nemzeti kulturális vagyon, 1996-tól pedig a világörökség része is. Feladatunk és küldetésünk, hogy ezt a kulturális kincset hagyományos értékeinket megtartva, de a 21. század igényeinek megfelelően, korszerű informatikai háttérrel a nemzet és az egész emberiség számára méltón megőrizzük, feltárjuk és közvetítsük.

Hogy látod az egyházi könyvtárak helyzetét a hazai kulturális területen? Mennyire láthatóak a szélesebb szakmai és civil közönség számára? Milyen sajátos értékeket képviselnek a magyar könyvtári rendszeren belül?

Az Egyesülésben jelentős erőfeszítéseket tettünk azért, hogy a politikai és szakmai döntéshozók és maga a könyvtárosszakma is elismerje, hogy az egyházi könyvtárak a magyar könyvtári rendszer részei és nem múzeumok, hanem könyvtárak. Az egyesület tisztségviselőjeként azt tapasztaltam, hogy mindig meghívást kaptunk a szakmai egyeztetésekre, ahol számítottak a véleményünkre, részt vettünk országos projekteken, jelen voltunk a fontos rendezvényeken. A sajátos értékeink pedig: néhány nagy országos könyvtáron kívül (OSZK, MTA KIK, Egyetemi Könyvtár) az egyháziak rendelkeznek jelentős muzeális gyűjteménnyel, ezért megkerülhetetlenek bizonyos kérdésekben: ilyen pl. a magyar kulturális vagyon digitalizálása vagy a nemzeti értékeink bemutatása hazai és nemzetközi kiállításokon.

Melyek a legnagyobb kihívások, amelyekkel ma egy egyházi könyvtárnak szembe kell néznie – akár szakmai, akár fenntartói, akár társadalmi szempontból?

Ha fellapozzuk a pannonhalmi könyvtár „historia domus”-át, azt látjuk, hogy a gondjaink ugyanazok, mint elődeinknek: kevesen vagyunk, ugyanakkor sok, sokféle és nagy feladatot kell elvégeznünk. A kiadásaink nagyok, az állami és fenntartói támogatásunk nem elégséges. A műemléki épületekben és környezetben mindig van valami restaurálni, javítanivaló. Az állományvédelmi munka, mely gyűjteményeinkben kiemelt feladat, igen költséges. Fenntartóink elvárása nyomán és a korszellemnek megfelelően sok mindennel kell foglalkoznunk a szűken vett szakmánkon kívül: publikálunk és előadást tartunk, kiadványt szerkesztünk, pályázunk, csoportokat vezetünk, rendező órákat tartunk, kiállítást szervezünk, különböző projekteket viszünk, Pannonhalmán általában és ténylegesen támogatjuk a Főapátság turisztikai, kommunikációs, PR-tevékenységét, a társadalmi és kulturális kapcsolatépítését, MICE (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions) rendezvényeit.

Milyen fejlesztési irányokat, célokat látsz magad előtt a következő évekre? Van-e valamilyen kiemelt projekt, amely meghatározza a közeljövőt?

A napi feladatokon túl a pannonhalmi könyvtárban több projekt fut most: a *kódexeink feldolgozása az OSZK HUN-REN-OSZK Fragmenta et Codices Kutatócsoport* segítségével; a kéziratos nyomtatott muzeális kottákat tartalmazó *Musicotheca feltárása* és kapcsolódó projektként *együtműködés* egyes kották digitalizálására, kiadására, a zeneművek előadására a *Haydneum-Magyar Régizene Központ Alapítvánnyal*; a *Placid atya projekt*: együtműködés a *Nemzeti Emlékezet Bizottsággal* (NEB), melynek célja Olofsson Placid atya életútjának tudományos feldolgozása, alakja és emlékezete objektív körvonalazása, ismeretterjesztő megőrzése lelki, spirituális öröksége összegzése és megóvása érdekében. Továbbá én fogadom azokat a kortárs írókat, akik a *Petőfi Kulturális Ügynökség* által működtetett *Magyar Írórezidencia Program* során Pannonhalmán vendégeskednek.

Miben látod az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének legnagyobb erejét és jelentőségét a hazai könyvtárszakmai szervezeteken belül?

Az Egyesülés már több mint harmincéves múltat tekint vissza. Ez már nem kis idő, de még nem is mondhatjuk, hogy magunkról, hogy nagy múltú szervezet lennénk. A rendszerváltás után az egyházi könyvtárak kaptak egy lehetőséget, mellyel megpróbálták élni és jól élni. Az egyesületet képviselve mindig fontosnak tartottam hangsúlyozni, hogy ez egy ökumenikus szellemiségű szakmai szervezet, melybe többféle típusú könyvtár tartozik. Ez és a felekezeti sokféleség erőforrás lehet, ha nem azt fürkésszük, hogy miben vagyunk mások, hanem arra figyelünk, amiben hasonlítunk, amivel erősíthetjük egymást és saját identitásunkat. Ezen túl az egyesület erőssége a személyes kapcsolatokban rejlik. Az egyes ember életében hosszú idő a három évtized; ezalatt jó ismeretségek, tartós barátságok szövődtek a szakmai együttműködésen túl.

Könyvtári szakemberként, tudományos kutatóként milyen feladattal foglalkozol legszívesebben? Mire vagy a legbüszkébb könyvtárosként?

Miután igazában nem készültem könyvtárosnak, azokat a feladatokat szeretem, melyekben, ha „búvópataként” is, de jelen van a tanítás. A büszkeség távol áll – mindig is távol állt – tőlem, hiszen: *Mid van, amit nem kaptál?* (1Kor 4,7). Lassan elmondhatom, hogy a *pályát megfutottam...* (vö. 2 Tim 4,7) Nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy a kapott talentumokat kamatoztattam. A könyvtárosság – és a tanárság – szolgálat. Aki ezeket a szakmákat hivatásként műveli, az folyamatosan ad. Adja önmagát, egész egyéniségét, személyiségét... ismeretet, tapasztalatot... remélhetőleg bölcsességet. Ugyanakkor az ember tudja: *„egy idő után még nevünket is elfelejtik és nem emlékeznek többé tetteinkre”* (Bölcs 2,4) Nyulassy Antal bencés szerzetes ezt mondta a tanításról – szerintem a könyvtári munkára is érvényes, aminek a lényege a szolgálat: *„A tanítás pályája rögös és tövisekkel hintve, mert a hála kecses nefelejtsei azon vajmi gyéren szoktak virítani, de megjutalmazva érzem magam, ha csak egy is azok közül, kiket a tudományok viránya kertjében vezetgettem, mondom, ha csak egy is azok közül hálásan elismeri fáradozásim érdemét; ha pedig egy sem lesz, vigasztal ama boldogító örömtudat, hogy mindig javatokra törekedtem.”*

Az interjút készítette:
BÁCSKAI-HORVÁTH HAJNALKA
 Piarista Rend
 Magyar Tartománya Központi Könyvtára

Interjú Karlinszky Balázssal, a Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár igazgatójával

A Magyar Kultúra Napja alkalmából
2026. január 22-én miniszteri elismerő oklevelet
vehetett át Karlinszky Balázs.

2005 óta dolgozol Veszprémben. Hogyan indult a pályafutásod? Mi vezetett ahhoz, hogy egyházi gyűjteményben helyezkedj el?

A PPKE-BTK-ra jártam angol és történelem szakra, illetve utóbbin belül medievisztika (középkortudomány) specializációra. Utóbbi a kurzusok magas színvonala mellett nagyon családias közösséget jelentett, itt találtam meg igazán a helyem: a piliscsabai Campus itt vált igazán otthonommá. A végzés évében tájékozódunk oktatóinknál az esetleges szakmabeli elhelyezkedési lehetőségekről. Ennek eredményeképp kerültem született budapestiként Veszprémbe, próbaidőre az érseki levéltárba. Aztán itt ragadtam, a feladatok egymást követték (egyre gyorsuló ütemben); utoljára 2021-től az érseki könyvtár „talált meg”.

Mit tekintesz az itt töltött időszak legfontosabb szakmai eredményének, mérföldkövének?

Fontos mérföldkő volt 2009-ben a levéltárban, hogy a negyedik legnagyobb hazai középkori oklevélgyűjtemény revízióját sikerült befejezni és lezárni. Ennek eredményeképp számos adatot sikerült pontosítani és az újonnan feltárt, átírt vagy említett oklevelek révén több rekorddal bővíteni a hazai középkori oklevél-korpuszt. A közelmúltból fontos eredménynek tekintem a veszprémi várprojekt kapcsán a könyvtár és a levéltár állományának veszteség nélkül megvalósított elköltöztetését. A több lépcsőben történő visszaköltözés első üteme pedig idén vár még ránk. Ugyancsak eredménynek tartom, hogy sem a levéltárban, sem a könyvtárban nincsenek már feltáratlan állományok: a 2013-ban elkészített fondjegyzék jelezte a levéltári gyűjtemény feltárásának végét, a könyvtárét pedig a költözés kapcsán volt szükséges teljességében regisztrálni.

A gyűjteményben végzett munkád során milyen kép alakult ki benned a könyvtárad küldetésével, az egyházi intézményrendszerben betöltött szerepével kapcsolatban?

Olyan egyházmegyei könyvtáraként, ahol jelenleg szünetel a papképzés, és nincs a városban klasszikus bölcsészkar tanszékekkel (klasszika-filológia, latin, teológia, történelem stb.) rendelkező egyetem, a veszprémi felsőoktatásban tanulók – érthető okból – sajnos nem jelennek meg olvasóink között. Az egyházmegyei fenntartású középiskola diákságával sincs élő kapcsolatunk, elsősorban a fizikai távolság okán. (Ez utóbbin talán a veszprémi várba való visszaköltözésünk segíthet.)

Elsősorban tehát inkább kihasználatlan – vagy pozitívan tekintve – kiaknázatlan tudásbázisként tekintek a gyűjteményre: a digitalizálás révén lenne érdemes megtalálnunk olvasóinkat. Fontos lenne kapcsolatot találnunk a hitoktatókhoz, akik mind lelkeségi, mind szakirodalmi segítséget kaphatnának tőlünk. Nem szabad továbbá megfeledkezni a püspöki palotában lévő Koller-könyvtár okán a közművelődésben és turisztikában betöltött, nekünk jutott szerepünkről sem.

Hogy látod az egyházi könyvtárak helyzetét a hazai kulturális területen? Mennyire láthatóak a szélesebb szakmai és civil közönség számára?

Szeretném hinni, hogy igen, láthatók vagyunk, de sajnos az ellenkezőjével szembesülök nap mint nap. Amit saját részről ezen változtatni tudunk, azt igyekszünk megtenni, de ezek hosszabb távú folyamatok: az állományfeltárás, a világhálón elérhető katalógusban való – netán többnyelvű – közzététel, az egyes kiemelt gyűjteményegységek digitális elérhetősége, illetve a print és social médiában való jelenlét. Ezek ideális esetben időben egymásra épülnek – nálunk azonban összecsúsznak: egyszerre látszik szükségesnek jelen lenni mindegyik területen.

Melyek a legnagyobb kihívások, amelyekkel ma egy egyházi könyvtárnak szembe kell néznie – akár szakmai, akár fenntartói, akár társadalmi szempontból?

Egy egyházi könyvtári állomány, különösen ha nincs rákényszerülve köz- vagy felsőoktatással való kapcsolat híján az állomány folyamatos fejlesztésére, elavuló tudásanyaggal rendelkezhet. Persze mindez a holt tudásanyag is, történeti kontextusba helyezve, információt jelent az adott korra vonatkozóan, azonban, lássuk be, egyre kevesebb érdeklődő és tudományos kutató foglalkozik az idő előrehaladtával mondjuk a könyvekben megtestesülő 16. században kurrensnek számító információbázissal. A fenntartó részéről pedig, a reprezentációs és információt adó (divatos szóval: „think tank”) igényeken túl értelemszerűen a gazdaságosság merül fel prioritásként, holott fejletéseink mind infrastrukturálisan, mind emberi erőforrás tekintetében költségesek lehetnek. Ugyanakkor éppen a fentiek alapján konszenzus révén kialakított, a fenntartó részéről deklarált hosszú távú célok nagyban segíthetnek a könyvtár működésében.

Milyen fejlesztési irányokat, célokat látsz magad előtt a következő évekre? Van-e valamilyen kiemelt projekt, amely meghatározza a közeljövőt?

Egyértelműen az a legfontosabb feladatunk, hogy a teljes állomány minél előbb elérhető legyen internetes katalógusban is. Nem várható el ma, felgyorsult világunkban már az, ami néhány évtizede még gyakorlat volt: más városok könyvtárainak felkeresése abban a hiszemben, hogy „ott biztosan megvan” egy adott könyv, folyóirat stb. Szerencsére lassan elérjük az 50%-os feldolgozottságot, ami másik oldalról viszont még mindig azt jelenti, hogy mintegy 35.000 kötet csak cédulakatalógusunkban, helyben ismerhető meg. A közeljövő másik nagy feladata új helyünk birtokba és használatba vétele, „belakása”.

Miben látod az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének legnagyobb erejét és jelentőségét a hazai könyvtárszakmai szervezeteken belül?

Elsősorban az információáramlást és a tapasztalatcserét segítette számunkra: a máshol kialakított „jó gyakorlatok” vagy zsákutcák számunkra is rengeteget segítettek és segítenek. (Elég itt csak az év eleji bér-emelés pályázatával kapcsolatos felhívás megköszönésére gondolni.) A felekezeti köziség pedig olyan új impulzusokat, ötleteket, gondolkodási sémákat adhat, amelyekre saját köreinken belül sokszor nem is gondolunk.

Könyvtári munkatársként, tudományos kutatóként milyen feladattal foglalkozol legszívesebben? Mire vagy a legbüszkébb gyűjteményi dolgozóként?

A középkori (magyar) történelemhez kutatóként mindig jó visszatérni, illetve ebből nőtt ki az egyházi középréteg (kanonokok, a püspöki aula tagjai) vizsgálata az egyházmegyében, amelyet – akár hosszabb távon – országos irányban is lehet(ne) bővíteni. Más irányú tapasztalat volt egy tudományos projektet végigvinni: 2020–2025 között – egy korábbi nevén OTKA – pályázatot valósítottunk meg Veszprém megye templomai adatbázisának elkészítésével. Ahogy az ilyenkor lenni szokott, nem a feladat zárult le, hanem a projekt. Ennek kapcsán ugyanis újabb kutatási irányok merültek fel az egyházmegye történetének vonatkozásában: ki, mikor, miért pont ott, milyen formában, milyen építészettel, miért pont velük, milyen felekezeti összetételű településen, milyen védőszenttel stb. épített templomot, kápolnát, magánkápolnát, temetőkápolnát, szőlőhegyi kápolnát stb. Mindehhez persze elmélyülésre alkalmas idő szükséges, aminek a megtalálása, megteremtése is önmagában feladat.

Az interjút készítette:

BÁCSKAI-HORVÁTH HAJNALKA

Piarista Rend

Magyar Tartománya Központi Könyvtára

Könyvbemutató a Tittel Pál Könyvtárban

*A Magyar Sion-gondolat építészeti megvalósítása
a reformkor kezdetén: Rudnay Sándor hercegprímás,
szerk. Prokopp Mária, Budapest, Ecclesia Kiadó, 2025*

Március elején különleges program helyszíne volt a Tittel Pál Könyvtár. Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem gyűjteményeként tavaly kezdtünk szorosabban együttműködni a Heves Vármegyei Honismereti Egyesülettel, annak érdekében, hogy közösen segítsük a tudományos és amatőr helytörténeti kutatást végzők munkáját. Ennek egyik eseményeként szerveztük meg *A Magyar Sion-gondolat építészeti megvalósítása a reformkor kezdetén* című könyv egri bemutatóját.

A tanulmánykötet egy 2024-ben szervezett esztergomi konferencia írásos változata. Szerkesztője Prokopp Mária művészettörténész. Az Ars Sacra szellemében született mű okán Dragonits Márta építész, az Ars Sacra Alapítvány kuratóriumának elnökét, valamint a kötet két egri szerzőjét, Szuromi Rita történelmeszt, a Magyarságkutató Intézet tudományos munkatársát és Cs. Varga István irodalomtörténészt hívtuk meg.

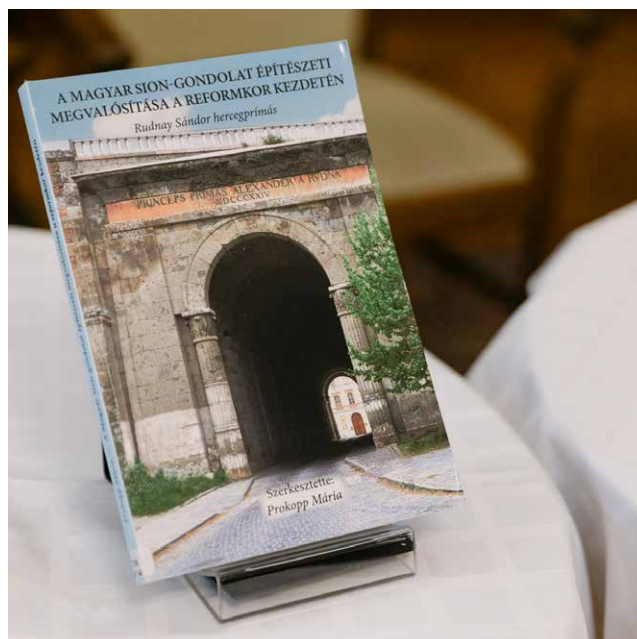

Dragonits Márta az alapítvány születését és immár húsz éve tartó tevékenységét mutatta be. Prokopp Mária a Magyar Sion-gondolatról beszélt, hangsúlyozva annak esztergomi megvalósulását. Szuromi Rita, mint a honismereti egyesület elnöke, főként az egri vonatkozásokat és Pyrker János László egri érsek építészeti tevékenységét méltatta. Cs. Varga István, az Ars Sacra fő egri alakja, a város szakrális helyeire és az eszmeiség irodalmi vonatkozásaira irányította rá a hallgatóság figyelmét.

Az érdeklődők között igazi lokálpatrióták, lelkes helytörténészek és helyi gimnazisták is megjelentek, megerősítve bennünket abban, hogy érdemes ilyen jellegű programot szervezni!

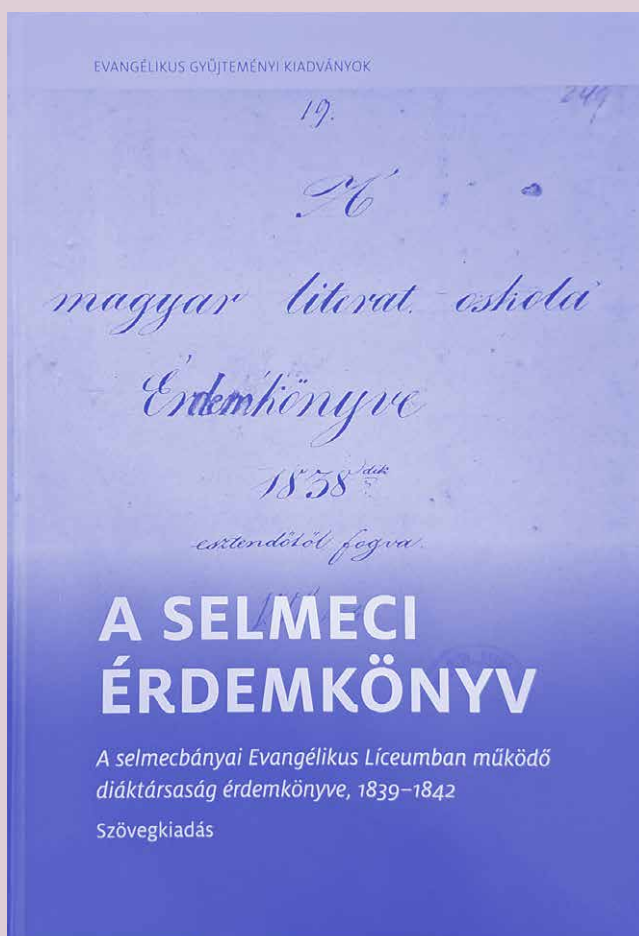
Hívószavaink a multidiszciplinaritás, a közösségi tudomány és az eszmei csereire való nyitottság voltak.

LASKAY ANNA
 Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
 Tittel Pál Könyvtár

A selmeci érdekmönyvről egy Petőfi-autográffal

Vaderna Gábor: *A selmeci érdekmönyv: A selmecebányai Evangélikus Líceumban működő diáktársaság érdekmönyve, 1839-1842 Szövegkiadás, Budapest, Evangélikus Országos Gyűjtemény, 2025*

A selmeci líceum Nemes Magyar Társasága ún. érdekmönyveibe az üléseken felolvasott, arra érdemes versek és egyéb írárok kerültek be. Az Evangélikus Országos Múzeumban kiállított VII. kötet arról híres elsősorban, hogy ebben találjuk Petőfi első ismert autográf kéziratát, *A hűtelenhez* című verset, amelyet az 1838. november 7-i ülésen történt felolvasás után jegyzett be a kötetbe. A tartalomjegyzékben *A költő keserve* is szerepel (19–20. o.) Petőfitől, de az adott lapnak, több másikkal együtt nyoma veszett.

A selmeci érdekmönyv VII. kötetét egyes kutatók a századforduló táján még látták Selmecen járva, majd hosszú időre nyoma veszett. Az 1973-as kritikai Petőfi kiadás eltűntként jelzi a kéziratot. A múzeumba 1979-ben, egy egykori selmeci líceumi tanár hagyatékából került.

A Petőfi 200 emlékévé lehetővé tette, hogy az Evangélikus Országos Gyűjtemény kiadja a selmeci érdekmönyvek sorozatának jelenleg egyetlen ismert kötetét. Ez a kiadás azonban több egyszerű szövegkiadásnál, a diákok írta versek és prózai szövegek hozzáférhetővé tételénél. Vaderna Gábor irodalomtörténész remek kísérőtanulmánya elemzi a diáktársaság tevékenységének lehetséges kontextusait: Selmecbánya és Petőfi kapcsolatát – a rövidre sikeredett ott-tartózkodástól a legendaköltésig –, a magyarok és szlovákok viszonyát, a diákok kapcsolati hálóját és későbbi, egyéni karrierépítésüket. A kötet így jóval többet jelent, mint a Petőfi kultusz nélkülözhetetlen ereklyéjét: olyan irodalomtörténeti, köztörténeti és közköltészeti forrás, amely egyrészt további elemzésekre ad lehetőséget, másrészt hasonló, kéziratossá, önképzőkori érdem- és aranykönyvek kiadásához mutat követendő példát.

ZÁSZKALICZKY ZSUZSANNA

Evangélikus
Országos Gyűjtemény

A Dunántúli Református Egyházkerület Jókai kötete

A mi Jókaink: Irodalomtörténeti olvasókönyv

Jókai Mór és Pápa város kapcsolatáról, szerk. Mezei Zsolt, Pápa, Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteménye, 2025

A Jókai 200 emlékévként jelent meg a Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményeinek új kiadványa *A mi Jókaink: Irodalomtörténeti olvasókönyv Jókai Mór és Pápa város kapcsolatáról* címmel. A Petőfi 200 jubileumi év kapcsán megjelent *A mi Petőfink: Petrovics Sándor pápai diákköltő versei és írásai* című kötethez hasonlóan az újonnan megjelent munka is részben az író Pápa városához kapcsolódó műveit, leveleit, emlékezéseit közli, a könyv második részében pedig olyan tanulmányok, elemzések, tudósítások olvashatók, amelyek Jókai Mór és a város kapcsolatát tárgyalják.

A kötet végén helyet kaptak azok az írások is, amelyek a helyi Jókai-kultusz eseményeit, eredményeit mutatják be. A könyv szerkesztője, a téma szakavatott ismerője, Mezei Zsolt annak reményében végezte el ezt a hatalmas gyűjtőmunkát, hogy a válogatást kezükbe vevő olvasók számára kibontakozhasson annak a szelíd és kedves férfinak az alakja, akiről Szerb Antal is azt írta, hogy „az ember-Jókai teszi értékké regényeit”.

A Jókai-kötet megrendelhető a DRETGY könyvtárának elérhetőségein keresztül.

SCHILDE RENÉ

Dunántúli Református Egyházkerület
Tudományos Gyűjteménye, Könyvtára

Hiánypótló mű a protestáns pátensről

Deák Ágnes – Demmel József – Kertész Botond:
*Egy hit, két egyház, három nyelv? Egyházi és nemzetiségi
küzdelem a magyarországi evangélikus egyházszervezetben,
1859–1867.* Pécs, Kronosz Kiadó, 2025

Az 1859-ben kiadott protestáns pátens az evangélikus egyháztörténet egyik legfontosabb dokumentuma. Kutatói azonban csak az általános ellenállás miatti felfüggesztésig terjedő első szakaszt tárták fel. A református egyháztörténetben az önkormányzati autonómiáért folytatott küzdelem ekkor le is zárult, az evangélikusok viszont még hét évig vívták ütközeteiket. A pátens hatálya alatt ugyanis szlovák szuperintendencia szerveződött, melyet vezetői országos hatókörrel tovább működtettek. Ezt a „pátensharcot” mutatja be a 2025 decemberében megjelent kötet, mely három neves történész, Deák Ágnes, Demmel József és Kertész Botond közös munkája.

Az ausztriai, magyarországi és szlovákiai levéltárak iratainak feldolgozását négy szlovák lelkész és püspök esettanulmánya egészíti ki. A szinte teljesen ismeretlen történeti források feltárása mellett éppen ez a kötet legfőbb tudományos érdeme: a szisztematikus kritikai feldolgozást egyesíti a narratív és diskurzus-történeti jellegű megközelítéssel.

A szerzők új szemszögű értelmezését pedig már a cím is kifejezi, az „Egy hit, két egyház, három nyelv?” kérdés nyíltan utal a korábbi feldolgozásokban egyházpolitikai okokból ki nem mondott egyházszakadásra. Mivel a pátens-ügyben az evangélikus egyház minden egyes gyülekezete érintett volt, az egyházi és gyűjteményi könyvtárak számára alapvető kézikönyv ez a kötet.

MATUS LÁSZLÓ

Evangélikus

Országos Gyűjtemény

MEGHÍVÓ

**Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának
Könyvtár- és Információtudományi Intézete (ELTE BTK KITI)
a 2026. tavaszi félévben is folytatja a Nyitott Napok előadássorozatot.**

A rendezvény helyszíne:

az ELTE BTK KITI tanterme (1088 Budapest, Múzeum krt. 6–8., mfszt. 6.)

A rendezvény időpontja:

a szorgalmi időszak minden hónapjának egy-egy szerda délutánja,
mindig 17:00 órai kezdettel

A kb. 50–60 perces, nyilvános előadások végén lehetőség nyílik kérdésekre, vitára.

A részvételhez előzetes regisztráció szükséges: <https://lis.elte.hu/reg>

A 2025/2026. tanév tavaszi félévének tervezett programja

2026. február 18.

Uniós adatgazdászati a gyakorlatban

Molnár Bence

(Az Európai Unió Kiadóhivatala, Reference Data and Style Guide)

2026. március 11.

William Morris – a könyv mint iparművészeti műfaj

Prékopa Ágnes (MNMKK Iparművészeti Múzeum)

2026. április 22.

Egy 17. századi protestáns album amicorum bemutatása

Bácskai-Horváth Hajnalka

(Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Könyvtára)

2026. május 6.

Miért készítsük el könyvtárunk nyomtatott antikva katalógusát? (Evangélikus példa)

Hubert Gabriella (Evangélikus Országos Gyűjtemény, ny. igazgató)

Beszámolók és képek a Nyitott Napok korábbi eseményeiről
az eseménysorozat honlapján: <https://lis.elte.hu/nyitottnapok>

Folytatjuk a Szomszédolást!

2026. május 21-én, a következő szomszédolásunk alkalmával a Magyarországi Evangélikus Egyház Székházát és az Evangélikus Országos Gyűjtemény tereit (1085 Budapest, Üllői út 24.) tekintjük meg vezetéssel, majd a könyvtár munkatársai beszámolnak a könyvtárban folyó szakmai munkáról.

Délelőtti program

- A templom bemutatása – Dr. Lackner Pál
- Az épület és a Podmaniczky–Dégenfeld Könyvtár bemutatása – Balogh Kriszta
- Luther Márton végrendelete – Dr. Lackner Pál
- A Régi és Ritka Könyvek Gyűjteménye és az Esterházy Péter és Gitta Könyvtár bemutatása – Winkler Anna

Délutáni program

- Balogh Kriszta: Az Evangélikus Országos Könyvtár feladatai, aktuális projektjei és szakmai munkája
- Winkler Anna: A gyülekezeti anyagok feldolgozása az Evangélikus Országos Könyvtár nemeskéri anyagán keresztül, valamint válogatás gyűjteményünk néhány különösen értékes és érdekes kötetének bemutatásával

Legyünk minél többen!

Részletek a nyári konferenciáról

A könyv és olvasója, használója, őrzője – ezzel a címmel szervezzük meg idei nyári konferenciánkat. Célunk, hogy feltérképezzük az egyházi muzeális könyvtárak helyzetét a magyar könyvtári rendszeren belül. Hiszen gyűjteményeink őrzik a hazai muzeális dokumentumok jelentős részét, s büszkeségünkre, nálunk találhatóak Magyarország legszebb muzeális könyvtári terei. E gyűjtemények kezelése, őrzése és tudományos feldolgozása olyan feladatot ró ránk, melyet hatékonyan csak közös erővel és együttműködéssel tudunk megvalósítani. A konferenciánk előadásaival és a másnapi szakmai nappal e feladat csomópontjait járjuk körbe.

FELKÉRT ELŐADÓINK: BUGÁR-MÉSZÁROS KÁROLY, HEGYI ÁDÁM, MOLNÁR SÁNDOR, MONOK ISTVÁN, PERGER PÉTER, SARBAK GÁBOR, ZSUPÁN EDINA

A szakmai napra várjuk a kollégák jelentkezését, a témához kapcsolódó előadásokkal. Az idei konferenciánk házigazdája a Ráday Könyvtár lesz. A szállást és étkezést a Ráday Ház biztosítja.

2026. július 8–10. – Ráday Könyvtár (1092 Budapest, Ráday u. 28.)

